

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cèntims - Pelai, 62. Telèton 15300. - Subscripció: 2'50 pessetes trimestre

No oblidem
que Catalunya ja té els
seus òrgans de govern

Les inquietuds del moment

Diumenge passat, Catalunya va elegir les seves Corts Constituents. I malgrat tractar-se d'unes eleccions de segon grau, el país seguia la lluita amb gran interès. Tarda enllà i al vespre, la inquietud amb què tot hom preguntava què havia passat, era un símptoma revelador.

L'Assemblea elegida diumenge té molt to. El públic se n'adonà quan la vegí actuar. Podria ésser més matisada, podria haver

monarquia. La diferència essencial entre els dos règims és que la monarquia no sentia l'esperit de justícia i només creia amb els procediments de força, i sobretot amb la violència antilegal. El camí de la pau social és el camí de la llei. Que els governs obrin segons llei i els sindicats també. I que tot hom obri a la llum del dia, abolint els procediments clandestins i parlant clar. Que els governs satisfacin les aspiracions de justícia

De Dijous — a Dijous

Henry Torrès a Barcelona

M. Torrès, el cèlebre advocat francès, ha aprofitat una treva que li han deixat els criminals famosos del seu país i ha desembarcat a Barcelona acompanyat d'una senyora rossa com un fil d'or, que és Mme. Torrès, i s'han llençat literalment als braços del seu antic defensor, l'il·lustre Francesc Macià. M. Torrès ha estat aquests dies un hoste d'honor de la Generalitat i ha resseguit la nostra ciutat, des de Montjuïc fins al Tibidabo, dintre dels cotxes, flamejants de banderes, del govern de Catalunya.

En l'acte més important de propaganda internacional del problema català, o sigui la crista del cèlebre procés, a París, contra els revoltats de Prats de Molló, M. Torrès, advocat defensor d'En Francesc Macià, fou l'altaveu prestigiós que bençà liricament als quatre vents la paraula càlida i tremolosa de les aspiracions catalanes. El tot París, primer, i tot el món després, sentiren dels llavis de M. Torrès la història trista i heroica d'un poble, història que floria en el gest magnífic d'un grapat de braus que en el cor dels Pireneus aixecaven com a bandera de combat el drap, mil voltes ofès, de les quatre barres.

Advocat eloqüent, M. Torrès posà en la seva defensa tota la brillantor i tot el patètic que la transcendència del tema li oferien. M. Torrès féu el miteig catalanista més important d'aquests darrers temps.

Ara, M. Torrès ha vingut a Barcelona per tenir la satisfacció de veure de prop el salt prodigiós del que abir, assegut en el banquet dels acusats del Palais, havia passat a ocupar el primer lloc entre els catalans, en mig de l'adhesió unànime de tot un poble. Per la seva banda, el govern de la Generalitat i l'opinió de Catalunya han volgut fer constar d'una manera ben clara el seu homenatge a aquest Jugué representant de la França. M. Torrès ha representat aquests dies, entre nosaltres, la França gloriosa, campiona de les idees de llibertat i de democràcia; per tant, les mostres d'afecte i de simpatia que ha rebut s'han d'interpretar, tant com un acte de consideració personal, com l'homenatge autèntic a la França que tots estimem i que no és precisament la de M. Chiappe i la de la premsa «imparcial» i d'informació.

Oportuníssima, aquesta visita de M. Torrès. Oportuna, primer, perquè haurà ofert l'ocasió de pagar un deute de gratitud vers un ciutadà de França que ha servit tan bé la nostra causa; oportuna, després, perquè haurà servit per esborrar suspicàcies i malenteses. En aquests moments, M. Torrès ha estat l'ambaixador exacte de la França per la qual dotze mil catalans donaren la seva sang, en la Gran Guerra.

J. M. P.

MIRADOR INDISCRET

Entre ciutadans

El ciutadà Aragai s'ha guanyat una justa fama d'interruptor, en les sessions de l'Ajuntament. Efectivament, no desaprofita cap ocasió per falcar els discursos dels regidors de la dreta amb interrupcions potser més sinceres que agudes.

A conseqüència d'això, el ciutadà Aragai s'ha convertit en l'obsessió del ciutadà Solà de Cañizares. De tal manera, que, en el debat sobre els jesuïtes de la passada sessió, quan el jove Solà feia un discurs per celebrar i adherir-se a les paraules del ciutadà Sagarra, en lloc de dir el nom d'En Sagarra, deia el de l'Aragai.

—No em pot veure...—comentava aquest. Després, el ciutadà Pellicena va parlar de l'obra dels jesuïtes a Filipines i el ciutadà Aragai la posava en quarantena.

—Aneu-vos-en a Manila a veure-ho!—li féu En Solà.

—Què més voldríeu!—contestà l'Aragai—. Però m'haureu de arossegari...

Causas nobles i justes

El jove ciutadà Solà de Cañizares féu una gran defensa dels jesuïtes i el ciutadà Velilla es va permetre d'insinuar que potser l'hi pagaven.

—Jo sóc advocat—contestà enèrgicament el jove Solà—; però això no vol dir que em mogui per cap interès. Com a particular i com a advocat, només defenso les causes que considero nobles i justes.

—Com per exemple el cas «Ricardito»?—féu una veu del públic.

El punt de vista radical

El debat sobre l'expulsió dels jesuïtes s'allargava, s'allargava... Eren les nou, i el ciutadà radical va demanar la paraula, i va dir:

—Mentre nosaltres estem discutint, els jesuïtes ja sopen.

El debat continuà, més allargassat que mai. Dues hores després, el ciutadà radical Griso intervingué novament, per dir:

—Nosaltres, vinga discutir; i els jesuïtes ja han sopat!

El fals i el veritable Fontbernat

L'altre dia, a Espluga de Francolí, hom va estar a punt de detenir i potser fins i tot d'apallisar el músic Fontbernat i el doctor Vilanova, que arren a aquell poble per donar un míting.

Raons? Senzillament: els republicans de la població tenien notícia que un tal Canelles pensava dur-los un Fontbernat i un Vilanova apòcrifs. I en arribar els autèntics Fontbernat i Vilanova, va costar quart i ajuda de convèncer el poble i les autoritats que no es tractava de cap ensarrotada.

—Me n'han passat moltes en aquest món—deia, després, En Fontbernat—; però això que em volguessin apallissar perquè jo em volia fer passar per un altre, i que aquest altre fos jo mateix, no em pensava pas de poder-ho veure mai. Ni amb República!

Una equivocació

Redacció de La Rambla, a dos quarts de vuit del vespre. Una senyora elegant, amb cabells grisos, i una senyoreta, més elegant encara, truquen a la porta.

—Veniem a firmar.
—Passin, passin, facin el favor.

L'escrutini de diumenge passat a l'Ajuntament de Barcelona

recollit els diferents sectors d'opinió, però cal fer-se càrrec que estem en un període revolucionari i que en èpoques com aquesta és més difícil que mai fer un cuinat. Direu que hi manquen noms que hi havien d'esser per dret propi. És evident que hi ha a Catalunya homes que han lluitat tota la vida pel catalanisme i el republicanisme que hauran de resignar-se a una col·laboració llunyana. Però si aquests homes tenen un valor real sabran esperar la seva hora, el moment d'una col·laboració més directa. La majoria del país està d'acord en un punt del qual parlarem l'altre dia: no ens sobra cap valor; no sabríem prescindir de cap matís. Però, tal com és, l'Assemblea té més to que cap de les Assemblees de la Mancomunitat.

L'elecció de l'Assemblea obre un període nou en la vida de la Generalitat. L'existència d'una Assemblea enrobustirà el Govern de la Generalitat. L'Assemblea sabrà governar i fer-se respectar. Ara només cal que el poble de Catalunya vegi en l'Assemblea i el Govern de la Generalitat el seu govern, el govern del país. Per llei natural, l'Assemblea i el Govern de la Generalitat sentiran immediatament l'esperit de corporació, l'esperit de la casa, l'esperit del Palau de la Generalitat. I en aquest sentit de país i de corporació hi ha l'essència de tot instrument de govern. Tot el secret de l'eficàcia del Govern de la Generalitat consisteix en què tingui consciència que és un govern. L'autoritat ha de néixer d'aquesta concepció. Està a les nostres mans saber utilitzar aquest instrument. Amb un segell de goma i un nom, En Prat de la Riba va arribar a crear un instrument de govern. L'instrument és ara molt més perfecte. Augmentar-li l'autoritat depèn de tots; depèn de l'ús que vulguem fer d'aquesta autoritat. Si

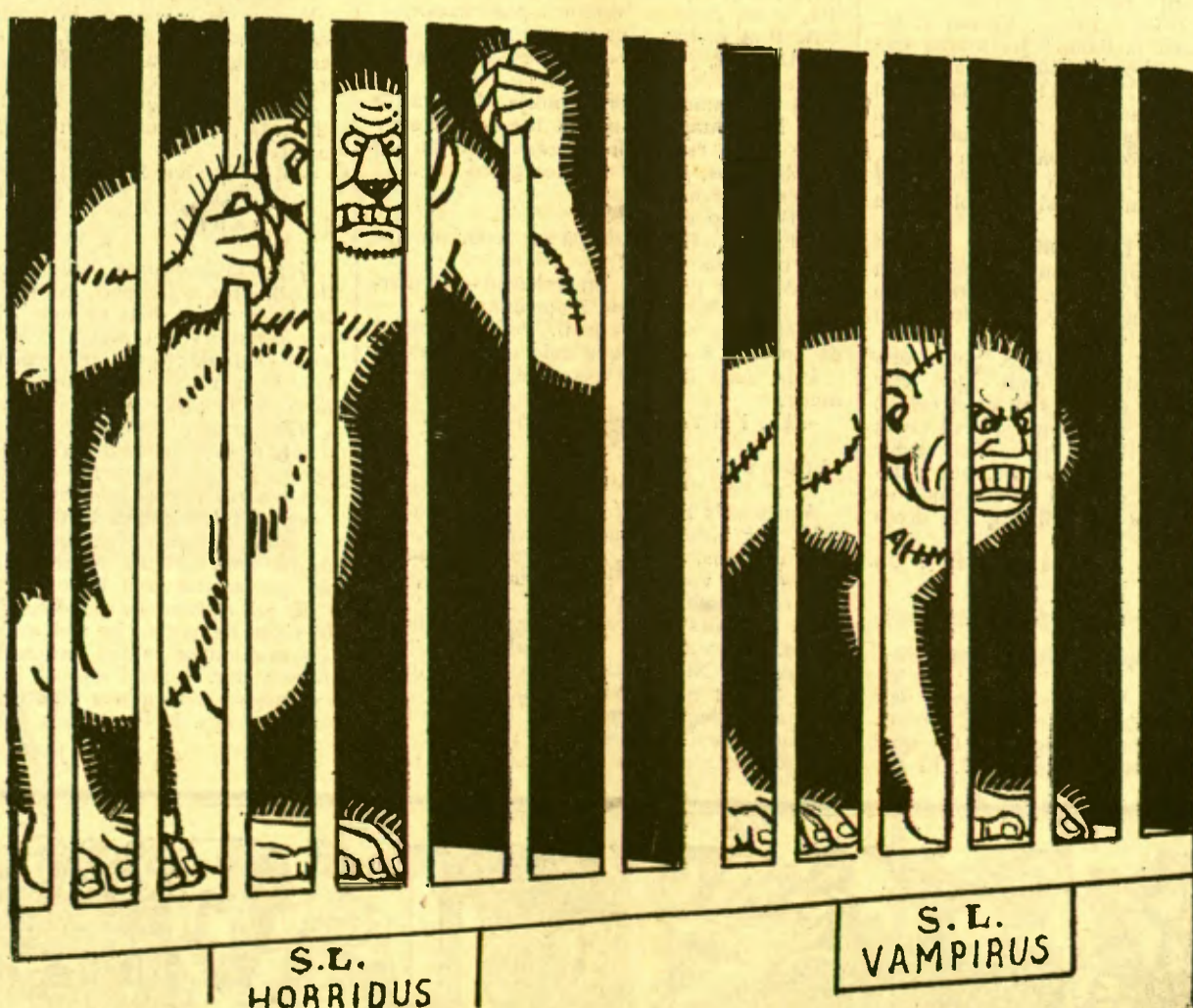
Elegida l'Assemblea, cal que no oblidem que estem encara en ple període d'Estatut. És natural que els partits defensin els seus interessos, però pensant sempre en el país, pensant que són carn del país. Redactor i aprovar un estatut no és fer tasca de partit, ni molt menys demagogia. Al Parlament de la Generalitat no ha de donar-s'hi un espectacle recreatiu. Afortunadament, l'Assemblea, com hem dit, té un gran to i homes de molt prestigi.

Enrobustint l'autoritat de la Generalitat podem aspirar a governar-nos una mica més directament cada dia. Per la seva complexitat, Barcelona té problemes que és difícil, gairebé impossible, resoldre des de Madrid. Entre aquests problemes hi ha, per exemple, la qüestió social. El Govern de Madrid s'ha reservat aquests assumptes i, francament, en aquests moments constructius, se'ns fa favor evitant-nos aquests afers. Però, dia vindrà que es demostrarà que a Madrid no han entès mai el mecanisme dels nostres plebs socials. Si la Generalitat sap consolidar la seva autoritat, fatalment serà un dia instada a actuar d'àrbitre, i potser a funcions més importants, com la d'estructurar les normes de relació entre obrers i patrons. L'obrer català, àdhuc l'immigrant, s'ha resistit sempre a ésser dirigit des de Madrid. És un fet curiós, però és innegable.

Ara mateix, la qüestió social és motiu de comentaris alarmistes a Barcelona. Potser arribarem al conflicte, però no cal esverar-se: aquesta agitació social de cada dia és la nostra revolució constant, la vàlvula que evita que s'acumulin energies que podrien produir la revolució autèntica. Per altra part, aquesta agitació es dispersa sempre en formes espectaculars, en manifestacions cridaneres i, anant malament, culmina en una edició nova de les vagues d'escombriaries. Però la diversitat de parers i el temperament anticatastròfic de l'obrer barceloní, i aquell instint que té de fer-se una caseta i d'anar a fer costellades amb la família, són unes virtuts que no tenen preu. Cal no alarmar-se. Tot això passava també amb la

i que el sindicalisme surti de les catacumbes on s'havia hagut de refugiar, i abandoni el sistema catacumbari i clandestí. Que la seva actuació sigui honesta i els seus llibres tan nets com els d'una societat anònima. En una paraula: ara que no es veuen acorralats, que actuïn com els sindicats de tot el món civilitzat, i que garanteixin els drets de l'obrer sense amargar-li l'existència.

Una altra de les inquietuds d'aquests dies és la qüestió religiosa. Una campanya alarmista seria la tàctica pitjor. Els catòlics s'han de fer càrrec que vivim una revolució i que fatalment Espanya farà la seva revolució liberal. D'ells depèn que aquesta revolució sigui més o menys pia. També s'haurien de fer càrrec que l'antic règim de privilegis no tornarà. Una resistència a ultrança podria conduir-nos a una catàstrofe que es liquidaria contra l'Església, i podria portar-nos a un règim pitjor. Els exemples de França i Mèxic són prou eloqüents. Imaginar una república amb els vells privilegis seria una candidesa. Més valdria que prenguessin posicions encaminades a la reconstrucció de l'Església espanyola, que per cert no és cap model. Durant la monarquia vivia en una servitud abjecta. Alliberant-se d'aquesta servitud pot renovar-se. El règim nou li permetrà saber amb quines forces compta. Era pueril i suïcida adormir-se amb el règim de privilegis i creure que a Espanya hi ha 23 milions de catòlics i aconsolar-se sabent que n'hi ha molts milions que no van a missa. Una campanya alarmista seria pitjor per a tots, i si continua, pot desencadenar la fúria revolucionària de l'adversari.

S.L. HORRIDUS

S.L. VAMPIRUS

ELS SINDICATS LLIBRES

I un redactor les acompanya, amb molta amabilitat, fins una taula plena de plecs amb signatures.

Les senyores es lleven els guants. Primer l'una, després l'altra, estampen llur signatura.

El redactor, convertit en ordenança, gràcies a la bellesa de la senyoreta, les acompanya fins a la porta. Un cop en el replà, la senyora vella diu amb tot llastimós al redactor amable:

—I a vostè... què li sembla? Els treuran?

L'interrogat resta uns moments perplex. De seguida, però copsa l'abast de la pregunta. I respon, amb la cara més seràfica que sap fer:

—Em sembla que no. Hem de confiar-hi. La senyora respira com aquell que s'ha tret un pes del damunt. I torna a acomiadar-se, més amable, encara.

Què ha passat? Que les senyores s'han equivocat d'escala i en lloc de presentar-se a signar a la redacció d'El Mati per a protestar de la suposada expulsió dels jesuïtes, han signat en els plecs d'adhesió de les dones a la República.

El bloc patriòtic

Al Saló de Sant Jordi de la Generalitat es troben el poeta Artur J. Palau Ximenes i l'ex-ídem Melcior Font, actualment secretari del poeta-conseller d'Instrucció Ventura Gasol.

—Què hi ha de la formació del bloc català per a les properes eleccions?—pregunta el primer al segon.

—No sé de quin bloc em parlem. —Sí, home! Del bloc patriòtic, en el qual han d'entrar Acció Catalana, els socialistes, la Lliga...

—Ah, sí! Voleu dir el «Bloc Manelic»!

A Ginebra

El secretari general de la S. de N., per desig d'alguns membres del Consell, redactà un text de benévola al senyor Lerroux. Els diplomàtics del secretariat no cregueren possible saludar al nou ministre espanyol sense tenir algunes paraules d'adeu al seu predecessor a Ginebra, Quinones de León. El text de la salutació fou mostrat al senyor Lerroux, el qual no posà cap dificultat per acceptar les frases dedicades a l'ex-ambaixador de l'exari:

—Són els millors jutges—va dir el ministre—per saber si el meu predecessor ha merescut els elogis que li volen concedir. No fóra correcte que jo m'hi oposés.

Aquesta resposta féu molt bon efecte entre els alts dignataris de la S. de N. Però quan els representants alemanys van veure el text, van oposar objeccions, de tal manera que calgué renunciar a llegir els projectats compliments de benévola.

Quan n'informaren al senyor Lerroux, aquest va dir, somrient: —M'hauré de saludar jo mateix expressant la meua gran alegria de trobar-me, en nom de la nova Espanya, a la taula d'Europa.

Humor i economia

Els economistes de La Veu, en els seus documentats articles, no parlen mai de la pesseta; diuen sempre «el nostre signe monetari». Els redactors de la casa s'ho prenen una mica en broma, i diuen, per exemple:

—Aquell té un sou mensual de dos cents signes monetaris. —Sí, vaja—féu un altre redactor—. Mentre no es digui que en aquesta casa ens paguen amb signes...

Un canvi de mitjans extraordinari

Una vegada, un va cometre la imprudència de convidar a casa seva el Màrius Aguilar, que va arribar abans que l'amfitrió.

—S'haurà d'esperar una mica—va dir-li la cambra. El Màrius es va asseure i, amb gran sorpresa de la minyona, que no havia vist mai cap invitat lliurant-se a semblants manobres abans de seure a la taula, es va treure un petit paquet de la butxaca, del qual van sortir un parell de mitjons acabats de comprar. Es va descalçar, es va treure els mitjons que duia posats i, embolicant-los en el paper dels nous, va llençar-los per la finestra. Després, es posava els nous i es tornava a calçar tranquil·lament.

El barret agafetós

Un dels tòpics del Màrius és la galanteria, la mundanitat, lo versallesco, muy siglo XVIII i altres mandangues.

Però ben poques persones l'han vist amb el cap descobert. Per això, una nit que el van convidar a una llotja del Liceu i preguntava a Francesc Pujols si s'havia de posar de smoking, el filòsof de Martorell li respongué:

—Treu-te el barret i ja quedaràs bé.

En Foronda i la repartidora

Bruselles, Metropol Hotel. A una taula, l'ex-amo de Barcelona, l'extraviat Foronda, amb els bigotis una mica pansits, i dos fills. Ha demanat dues botelles petites de cervesa, i cada vegada que n'aboca, posa les tres copes de costat i s'ajup per nivellar millor el líquid de cada copa. No se li conceixia tanta afició a la justícia distributiva.

En havent acabat, els dos fills s'acomodaren de son pare. Aquest, paternal, els dona uns quants bitllets de cinc francs a cada un.

Les ulleres i la popularitat

Aquesta anècdota ens arriba una mica endarrerida, però val la pena de contar-la. Fa referència al viatge del senyor Alcalá Zamora, que tornà a Madrid amb En Nicolau d'Oliver.

En el viatge de retorn, fatigat per les emocions de la jornada, el cap del Govern es va ficar aviat al llit. En arribar el tren a Mora d'Ebre, tot el poble era a l'estació per aplaudir les personalitats republicanes. En Nicolau d'Oliver va sortir a la finestra, i féu un petit parlament; explicà que el senyor Alcalá Zamora descansava i gràf en nom seu l'espondània manifestat.

S'acabà el discurs, i el tren no arrançava. Aleshores, un del públic es va avançar i va dir:

—Però, bé deu haver-hi En Nicolau d'Oliver?

—Es clar—contestà En Nicolau, una mica sorpresa—; sóc jo mateix.

—Ah! Com que estàvem avesats a veure'l amb ulleres!

Efectivament. Per llegir, el ministre d'Economia s'havia tret les ulleres i era així com havia aparegut a la finestra. Aleshores, per esborrar-los tota mena de dubte, En Nicolau d'Oliver es posà les ulleres, a la vista del públic, i aquest li tributà una ovació delirant.

Una barba profètica

Quan va venir la Dictadura del Primo de Rivera, un taverner de Port Bou féu la prometença de no tallar-se la barba fins el dia que caigués la monarquia borbònica.

Durant vuit anys, el seu apèndix pilós va anar creixent... El dia de la proclamació de la República li arribava a l'estómac.

Fidel a la seva paraula, el taverner de Port Bou va anar a trobar el seu barber i es féu tallar la barba. Després n'ha exposat els dos trossos a l'aparador del seu establiment, sota un cartellet redactat així: «Això no s'hauria vist mai, sense la República.»

Republicà autèntic

Hi ha una frase que circula molt aquests dies: «Jo, que he estat republicà tota la vida...» Un amic nostre es dedica a fer una llista de la gent a la qual l'ha sentida. És interessant. L'han dita els senyors Vidal Salvó, Antoni Miracle, Julián Clapera, José Pérez de Rozas, Adolfo Marsillach, i altres que, segons frase de gasetilla, sentim moltíssim no recordar.

Per això ens ha plagut la frase pintoresca i decidida de «Juanito» Marsans, que deia l'altre dia en un descans dels partits de Fronton:

—Jo, que no havia estat mai republicà i que ara en sóc...

—Com?

—...per força!

Els començos d'En Mir

Joaquim Mir conta els començos—diffícils com tots—de la seva vida de pintor en una tertúlia d'amics. I diu:

—En aquell temps, aconseguir vendre un quadre era una proesa de la qual no tothom podia ésser protagonista. Jo mateix, per a poder sortir-ne, vaig veure'm obligat a recórrer a un truc.

Ambient de gran expectació. Mir, acariciant-se la barba, prossegueix:

—Pintava quatre quadros del mateix paisatge, però de manera completament diferent, i els titulava *Les quatre estacions*. Naturalment, el que s' enamorava d'una sola tela venia obligat a quedar-se amb totes les estacions restants.

LA FIRA DEL RAM L'APERITIU

E L M A T Í

—Aquest campanar de la Seu vella és, Herr Winkel, el millor mirador de la Plana. Mireu, dessota nostre, quin amuntegament, quin ampla escampadissa de teulades grogues! Mireu, més enllà, la gama de verds i ocre dels camps que donen les millors patates del món! No veieu el solc de plata del Gurri? Guaiteu, a l'horitzó, el

hem vist a les monedes ibèriques del Museu. El «pore canonic» de què parlava Guilleu de Balenyà. Mireu quina estesa de gabies! Entrem per aquests passadissos i escoltem la simfonia d'esguells que acompanya la batalla del tractant i el pagès! Contemplem a pler la fina meravella d'aquests amuntegaments de garrins! Guaiteu aquells mamellons rosats que jeuen fent pila i belluguen només el morret humit.

ren que s'alci algú. Es la una. Van cap a set cents coberts servits.

—Davant meu, una renglera de pagesos aguanten una cuixa de pollastre amb les dues mans i hi claven les dents com si donessin un concert d'«harmònic».

—Refotós! Quina bobor a l'esquena!

—Doncs, a Tarteret, ahir encara van posar quatre granics de calamarsa.

El sol encén el carrer. La finestra és la boca d'un forn.

—Ara travessen uns bous, pausats, amb un fil de bava a un recó de la boca.

El menjador és una follia de crits, de rialles, de xuclats. Els plats volen. El vi engrana les boques i les tovallons.

—Aquell arròs per vint-i-dos!

—No n'hi ha!...

—Tovallons!

—No n'hi ha!...

La finestra és una pantalla. Ara passen uns ramats de porcs trotant amb aquell fi moviment d'anques de casadetes amb taló alt.

—Ai coi de Venturilla! L'has vist? Bon vestit de llana i bona sabata i bon tot. Poc que el menava ell el carro.

Els ulls brillen com ganivets. Les dents no defalleixen.

—Per mi es vol tornar a casar...

Quan va arribar-nos el torn, era un quart de tres.

cercle blavenc de muntanyes que clou la contrada!

No és pas això, però, que volia ensenyar-vos. Avui és la Fira del Ram. Fa dotze segles que Vic té mercat setmanal i aquest d'avui és el més gran de l'any, és el més gros que es fa a Catalunya. Heu vist que envolta la ciutat un triple cercle de carros i camions. Que el bestiar posa a la vila un collar vivent, colorit, remorós.

Avui a Vic hi ha més llonganisses que ciris i més porcs que capellans.

—Poc que són tots germans. N'hi ha vuit d'una truja i tres d'una altra. Bé es veu prou amb el pelatge—fa un pagès i mossega un tall de coca.

—Vols tot el paquet?

—Ara me'ls «goitava».

—Ja te'ls pots guaitar, ja! Aigua amb sucre! Camasecs i de bona llei! Jo de tu em quedava tota la porcada.

Els tractants voltan les gabies amb les dents serrades. Tenen una punta de febre als ulls i passen el bastó d'un braç a l'altre. Demanen preu, se'n van, tornen.

—Apa, quant valen, ben dit? Però, vés de cara!—criden.

Els pagesos van rodant, gansoners. S'enfaven.

—Ja t'hi «queben» tots?

—Ajustaré les vaques i faré un embà de posts.

Es una gàbia curulla. Els godalls jeuen amb l'ull blau, tèrbol i tabalot, mig aclucats i de tant en tant belluguen l'orella rosada, transparent i dibuixada de venes blaves, com un pàmpol.

—Són de Collsacabra. Han fet hora i mitja a peu i per això estan tan tous...

—Quant ne «vos»?

L'altre calla. S'hi atansa i a cau d'orella:

—Si te'ls quedés tots, a deu duros, vaja!

De les gabies passen als carros i camions que envolten la plaça. Els duen—un a cada ma—alçats per una pota del darrer i el porc punteja l'empedrat amb les de davant i avança fent uns esguells desesperats.

L A T A R D A

Eixint de Cal U, no heu de fer més que seguir la calçada i tot seguit passareu davant l'espessa renglera de garanyons, eugues, cavalls i mules.

Els homes seuen a la barana de pedra de la Rambla i tenen la bestia pel ronsal.

—Vet aci, amic Winkel—dic, aturant-me davant d'un ase que ben bé fa un metre seixanta—, vet aci el garanyó, l'ase reproductor, l'ase pare, la perla de la Plana, tan cohebada pels nord-americans.

Les besties potegen l'empedrat amb fúria.

Donen un cop de cua al costat i es recolzen sobre una anca.

A la vorera, els ramaders, amb brusa negra de coll brodat, el bastó penjant al braç, les miren amb atenció.

Hi ha catalans, valencians, aragonesos, manxegos.

L'amo del firal és el Morrera, que passa amb el Pendis i el Ton de la Vall. També hi ha el Palomes, el Bisbe i En Pujolar.

—Vols un paquet d'eugues?

Són animals joves, però ja bons per batre i llaurar.

El tractant els mira la boca, els alça la cua, els palpa el turmell.

—Què és això?—i senyala un xic de pell esborrifat.

—Es que han vingut travades.

L'animal camina de cantó amb les anques estrenyudes i un toc d'esverament a la pruna gemada dels ulls.

—Quant ne vols?

—Dotze unces de cada una.

Tracte fet, el ramader treu unes tisores de la butxaca i els fa un senyal al pèl de la galleta.

—Al vespre me les pots portar.

I va per unes altres.

Passen els cavalls de la remunta del Govern. I, un xic endarrerit, un cavall cepat, ros, muntat per un minyó que galleja amb gràcia.

—Veus, tu? Aquell és el cavall de Centelles. De cobrir una euga en fa pagar vuit pessetes.

—Això és viure!

E L V E S P R E

Quan ja heu pres cafè al Nou, rom al Michel, anís a l'Esport, conyac a La Constància, quan ja heu escapat a la vorcitat dels corredors que saltan com llagostes de taula en taula; quan, mossegant el calque-nyo, ja heu reposat la mirada a la grandària de la plaça del Mercadal i heu anat a veure la gent com es premsa en els autos, el millor que podeu fer és deixar que Vic compti el calaix i anar a rodar una estona pels carrers estrets que envolten la Seu bo i esperant que caigui la tarda.

I quan vespreja, fer com el meu amic i jo, que hem tornat a pujar al cloquer romànic que sembla una torre mora.

El sol s'acaba de pondre. Pel cel prim, de color de perla, ja s'albira algun estel. Les muntanyes es fan negres i prenen un contorn dur. I ací i allà de la plana grisa i silenciosa comença a espurnejar com brases els grups de llums dels poblets.

JOAN ALAVEDRA

Sobre els "Padres". — Per fi ha passat en la vida republicana d'aquests dies un esdeveniment anacrònic, de daguerreotip, de gravat romàntic d'il·lustració amb bigotis, barrets de copa, redingotes i dentadures amb un ganivet lluent al mig com una arengada metàl·lica. Em refereixo al debat sobre l'expulsió dels jesuïtes. Jo trobo aquest debat simplement grotesc. En ell han pres part dins dels consistoris municipals amics meus enemics dels «Padres» i fins el meu germà Ferran de Sagarra que s'ha posat a defensar a peu i a cavall la Companyia de Jesús.

Jo no comparteixo en absolut ni una de les idees del meu germà sobre els jesuïtes. I és curiós, perquè jo vaig estar sis anys al col·legi del carrer de Casp i vaig ésser un alumne brillantíssim i un congregant dels més enxarolats que corren, i en canvi el meu germà Ferran va ésser un alumne una mica discòl i mal considerat, entre altres coses perquè a la classe de Física a més a més de no escoltar el professor, es menjava cada dia una llurra de panelles.

Jo estic cert que si fos regidor, malgrat les meves èpoques de contacte fastuosos i teatral amb la Companyia, no m'oposaria a l'expulsió dels jesuïtes ni a l'expulsió de tantes i tantes coses que crec absolutament inútils en els dies que correm.

Això no vol dir, per altra banda, que el debat em sembli de primera, sinó tot el contrari. Primer de tot, crec que aquestes expulsions i aquestes decisions s'han de fer a la callada, en una forma definitiva i seriosa, però començant discutint i demanant si s'ha de expulsar o no, dona lloc que es descabdelli tota la retòrica més infima i el plebeisme més de conill porquí que s'estilia en els nostres climes morals. Dona lloc a la piròmania del menja-capellans indocumentat i a tots els esgarigs histèrics de la covardia més reaccionària que corre. I en definitiva no se'n treu res.

Jo trobo profundament estúpida tota la literatura de melodrama que serveix perquè els mers incendiàries i els mers desarrapats amb ànima de be es dediquin a cremar convents i a brutalitats per l'estil. Trobo d'un imbecil pujat la propaganda demagògica que fa creure a molts infelços, com un article de fe, que els jesuïtes són la causa de la verola, de les clavegueres poc sanejades, i que a més a més tenen una fàbrica de títols del Deute i d'embottits de carn de criatura de deu mesos.

I trobo tan estúpida com aquesta la propaganda dels que fan creure que, si treuen els jesuïtes d'aquest país, sortiran de sota terra una mena de diplomocus que es menjaran les nenes a punt de fer la primera comunió, i que les minyones quan vagin a plaça tornaran amb el cistell ple de cues de ratolí.

Són de un grotesc definitiu totes les dames protestatàries que van al Govern civil i a la Generalitat, i tot aquest gran maremànum de senyors que recullen firmes i van anunciant la vinguda de l'Anticrist amb una trompeta de llana esqueradada.

I l'espectacle aquí s'ha plantejat en aquesta forma; és una comèdia de fira de raval, d'entrada baratíssima i de coloració de sang i fetge. Jo confesso modestíssimament que aquesta mena d'espectacles m'ofenen, i és molt trist que a la terra d'un, que és l'única cosa que un estima de debò, es donin cada dos per tres aquesta mena d'espectacles.

En tots els països europeus, el problema dels jesuïtes i les ordres religioses, que aquí aixeca les més gòtiques tempestats d'ultratumba, està perfectament resolt. I és lamentable que quan a la nostra terra no mes es fa que aixecar la llebre per veure si es pot resoldre, el plantejament de la situació ja resulta irrespirable.

Jo em faig càrrec de com és difícil tocar problemes d'aquest ordre en el nostre país, jo procuro posar-me en el lloc d'un home de govern de criteri sa i d'esperit liberal que es veu en l'obligació de decidir-se, i confesso que la personalitat d'aquest home de govern no és envejable. Si les persones que es posen uns grans escapularis i fan uns marmarous olímpics, fossin persones d'una bona fe absoluta i es moguessin només per un sentiment religiós, pots dir que hauria manera d'entendre'ns, però tots sabem perfectament que la majoria d'aquestes persones es mouen per altres interessos que no són compatibles amb el criteri liberal més moderat, ni amb el més modest esperit de comprensió.

La majoria d'aquestes persones han viscut com el peix a l'aigua en els moments més d'oprobri i de vergonya en els quals una conxorxa de policies, de canonges, de lladres i serenos, en nom d'un monarca i d'una pàtria de cartó i d'una religió mermament utilitària, han fet tota mena d'immoralitats, i han ensibornat les dames dels «Roperos» i les Perseveràncies amb l'espectacle d'unes processons magnífiques, com aquella famosa cavalcada de les Missions, i com aquella gran missa dictatorial de l'Estadi.

Per això trobo lamentable l'espectacle municipal sobre el tema dels jesuïtes, perquè és clar, aquesta gent dels marmarous s'agafen on poden, i com que ara no poden fruit amb els espectacles sublimes de Primo de Rivera i de mossèn Montagut, s'emmarcen amb llàgrimes de tràgedia i fan sonar l'esquellot del pànic més sagritanes i més estomacal.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

NOVETATS EN CAMISES

Jaume I, 11

Telèf. 11655

URODONAL

neteja la sang intoxicada per l'àcid úric

DE R. PI SUERER
Centredic de Fisiologia de la Facultat de Medicina de Barcelona

GRAFIC INDICADOR DELS LLOCS A ONT ES LOCALITZA EL REUMA

L'URODONAL és un bon preparat d'acció eficaç i el recomano amb freqüència.

Rambla de Catalunya, 24

Les faixes MADAME X interpreten la moda

—Net-ací, amic Winkel, la Plaça dels Màrtirs, famosa pels seus mercats porcins. Aquest és aquell porc els pernells del qual ja llaoren Ateneu, Marcial i Estrabó. El que

REPRODUCCIONS PLÀSTIQUES D'ART CLÀSSIC SAGRAT i PROFA

LENA, S. A.

Exposició i venda: Rosselló 238, junt a Passatge de Gracia

LA QUESTIÓ RELIGIOSA

El Crist d'Espanya

El Crist és, de tota la iconografia religiosa, la imatge on s'acusen amb més intensitat els trets nacionals dels pobles que l'adoren. Els països catòlics es defineixen, millor que per cap altra creació artística o històrica, per la naturalització que han imposat a la imatge humana del Crist d'acord amb les exigents particularitats de llur fe religiosa.

En substitució dels vells Cristos d'un valor universal, el Crist dels arrians, el de Luter, el Xrestos neoplatònic, etc., que l'Església ha declarat hereges o semi-heretges perquè representen una cristologia perillosa per al dogma catòlic, han vingut els Cristos nacionals que l'Església tolera i nns mira amb bons ulls perquè són uns Cristos sense gaire contingut filosòfic, temperamentals, fàcilment governables a mans de l'experta diplomàcia vaticana. Hi ha un Crist italià, líric i apassionat; un Crist francès de classe mitjana, ben plantat, amb una forta testa de doctrinari i un aire noblement magístral; i un Crist espanyol, democràtic, escardalenc i patètic. Cada una d'aquestes interpretacions del Crist pot variar-se d'haver estat plasmada en immortals obres d'art.

En general, els Cristos nacionals no s'avenen a romandre tranquils en la quietud dels santuaris ni tan sols a confondre els doctors en el recinte sever de l'exegesi religiosa. L'exaltació dels fidels els treu sovint del temple i els porta a la plaça pública.

El Crist d'Espanya és, per excel·lència, el Crist que intervé en les batalles, que sap esquivar les bales, que tant li escua d'anar a les processons com a les verbenes i que per no privar-se de res no es priva ni de la propaganda electoral i política. Era el Crist de Felip II i del Pare Claret i avui és el Crist del cardenal Segura i del bisbe

de Vitòria. El Crist que Unamuno en diu de la *pietat castissa*, que tant serveix per encendre deliquis místics com per forçar les portes del cel:

Padece el cielo fuerza y de la guerra la gloria conquistarle es a cristizos.

Aquesta imatge tan nacional com la més nacional de les nostres valors històriques, destaca com una d'aquelles *realitats vives* que divideixen el país. De totes, potser, la més important i greu.

No voldríem ara entretenir-nos a escatir fins a quin punt aquesta formidable creació espanyola contradiu i estergeix la imatge del Crist de l'Evangeli. Val a dir, tanmateix, que els conflictes religiosos i civils a Espanya no els ha creat la figura del Crist universal, sinó la del Crist local que ens sembla perfectament discutible fins i tot per a un ortodox.

Els catòlics espanyols no es poden plànyer si una secular ingerència de l'Església en els afers de l'Estat, que el cardenal Segura i altres Eminències tenen ara la inoportunitat de posar de relleu, provoca l'acció barroera de les turbes contra els béns de l'Església. L'Anticrist que hom ha tret al carrer aquests dies i que ha alterat amb resplendors d'incendi la diafanitat de les nostres jornades civils, no és l'Anticrist liberal de Julià l'Apòstata, ungit amb l'oli de la filosofia i tocat amb la gràcia de l'*Aletheia* i del *Nous* grecs; és una rèplica deplorable del Crist que ells ens han volgut imposar; és l'Anticrist de la *pietat castissa* que parla el llenguatge de Nakens o d'*El Nuevo Tenorio* i que desclava la mà dreta de la creu *«para cruzar los caros»*. És un Anticrist castís a la mesura del Crist castís.

Hem hagut de passar per molts segles d'intolerància religiosa perquè arribés a fermentar a Espanya el llevat de la intolerància antireligiosa. Si l'Església—deia Secrétan, que tractava de conciliar la filosofia i el cristianisme—representa per molta gent la servitud, l'esperit de reacció i la guerra civil, qui se'n pot sorprendre?

No seria just, és clar, d'atribuir aquesta mentalitat i aquests propòsits a tota la clerecia. En el si de l'Església catòlica la unanimitat no és pas encara feta contra l'esperit modern. Aquell famós anatema de l'article XV del *Syllabus*, hi ha molts catòlics que no estan disposats a llançar-lo: «Anatema a qui dirà: Cada home és lliure d'abraçar i professar la religió que haurà reputat veritable segons les llums de la seva raó...» Hi ha catòlics per qui tots els drets moderns: llibertat de pensament, de consciència, llibertat política i de premsa, s'han de combatre en nom del Crist d'Espanya. N'hi ha d'altres, però, que en nom del Crist sense adjectius patronímics voldrien reivindicar per al catolicisme un esperit de progrés, de llibertat i tolerància. Tothom sap que la unanimitat de l'Església en aquesta matèria no és absoluta a despit de les apariències. Els catòlics liberals tenen ara una ocasió magnífica de provar que l'Església i el liberalisme no són antagonics.

L'hora arriba a Espanya en què la llibertat de consciència i de cultes serà garantida per l'Estat i que tothom tindrà dret a manifestar públicament les seves opinions sense que l'autoritat civil o eclesiàstica pugui limitar-les. Tots hem d'aspirar que el problema religiós no es plantegi en un pla interior com una lluita entre un Crist i un Anticrist castissos.

La República ofereix a l'Església la pau de la raó i del dret igual per a tots els homes, vinguin d'allà on vinguin i professin les idees que vulguin; els oferim la pau de les consciències alliberades, la pau de la nostra *Aletheia*. Que ells ens ofereixin la pau del Crist, no del Crist ultramontà, símbol de dominació, sinó del Crist de l'Evangeli, que entrava a Jerusalem amb un ram d'olivera. La pau del Crist i *Aletheia*, per què no? Només cal que s'adonin que si llur Crist és etern, la nostra *Aletheia* és immortel.

JOAN ORS

PASSAT I PRESENT

LA REPÚBLICA PORTUGUESA

Milers de deportats a les colònies i d'exiliats a l'estranger, les presons plenes, els presos torturats, la llei de fugues aplicada... Així viu avui allò que nominalment es diu *República Portuguesa*!

Una pobresa creixent, un poble depauperat i miser — misèria fisiològica, que es tradueix per un desenvolupament terrible de la tuberculosi en els darrers anys —, tal és l'espectacle que ens ofereix.

Els simplistes, però — n'hi ha molts en terres de tan escassa cultura mitjana com les nostres... —, creuen, o pretenen aparentar que creuen, que l'única solució pels mals del país és un règim de força.

Ja en 1915 apareix la primera dictadura, amb el general Pimenta de Castro. La segona sorgeix en 1917 amb Sidonio Paes. I la tercera — la més llarga i més cruenta — s'instaura el 28 de maig de 1926. Encara

La cambra de Manuel II tal com la deixà el matí del 5 d'octubre de 1910

Finalment, des del punt de vista polític, ens apareix Portugal com un país que tracta de desempallegar-se d'un govern dictatorial que no vol, un govern de força, i el resultat de les seves temptatives no és altre fins ara que el ja esmentat: mort, presos, perseguits, foragitats...

Però, com ha vingut el nostre veí peninsular a parar a aquesta situació terrible? Fem un breu resum dels esdeveniments que l'han portat a l'estat actual.

La República fou proclamada el 5 d'octubre de l'any 1910.

Cal dir, però, que, com és lògic, la gestació del moviment ja venia de lluny. A Porto, per exemple, hom havia intentat un moviment republicà el 31 de desembre de 1890. Fracassà.

Però l'ambient s'havia anat fent cada cop més esquerrà. Les idees democràtiques es posaren a la moda en el darrer terç del segle passat, i les Universitats — contràriament al que succeeix avui — són aleshores focus republicans. El monarca és criticat i vilipendiat. Sobre el gras rei Carles cauen escriptors i caricaturistes. El prestigi de la monarquia baixa ràpidament en acabar el segle i començar el següent.

Carles pretén reaccionar. Estableix una dictadura.

El dictador és João Franco, home ric i enèrgic. El resultat, l'assassinat del rei pel febrer de 1908 al Terreiro do Paço de Lisboa, en tornar d'una cacera. Amb ell mor també el príncep hereu, Luís Felip. Només sobreviu l'altre fill, Manoel, molt jove encara.

La monarquia estava ferida de mort. L'agitació augmentava. Per fi, en els primers dies d'octubre de 1910 esclata la revolució. Després d'una sèrie de combats als carrers de Lisboa, la república és proclamada. Manuel havia facilitat la proclamació fugint quan encara li quedaven nombrosos nuclis militars addictes; s'embarcà a la Praia das Maçãs amb la seva mare, Amèlia d'Orleans. Així decidí ràpidament el conflicte.

Ja tenim doncs la república instaurada. Ara, dels seus actes dependrà el seu esdevenidor. Veiem com es desenvolupa el nou règim.

El president del govern provisional fou un historiador de la literatura i catedràtic cèlebre, Teophilo Braga, home erudit però escriptor confús. Després, com a president constitucional vingué Antonio Arriaga, home íntegre i venerable, però feble.

Ja aleshores s'albirava el que ha d'ésser la república: un règim bo en essència, però espatllat pels homes que el serveixen.

Des d'aquell moment apareix — un cop més... — la tragèdia portuguesa, comuna a tota la nostra Península: la falta d'homes competents i enèrgics en els llocs públics. La falta d'una *élite*, la insuficiència de les classes anomenades cultes, en suma.

Homes incompetents, immorals, de vegades veritables aventurers, s'introdueixen en l'organisme governamental. Com de costum, els bons queden de banda, car bo i tímido són sovint sinònims per a ci...

Tan dolents com els de la monarquia, els servidors de la república són els pitjors enemics del règim. Les excepcions que no manquen, és clar, no aconsegueixen ésser un dic que deturi l'assalt a la república.

Vol dir això que aquesta és dolenta? Evidentment que no. Els qui no serveixen són els homes que la dirigeixen.

No falten tampoc persones clarividents que han vist això a Portugal. Ja en parlarem en altra ocasió.

subsisteix, en mig de la sang i de les persecucions...

Però mentrestant hi ha hagut un fet nou i magne: la guerra europea. A aquella lluita monstroosa d'interessos, que costà la vida a milions d'homes, i en la qual, sota estridents proclamacions d'idealisme i de defensa de principis, no hi havia més que el resultat natural d'una civilització basada en la força bruta, com ho era l'europea, fou arrossegada la major part del món. Portugal també.

Fou un enorme error — i en això discrepem d'alguns excel·lents amics que generosament hi posaren tot, fins la seva persona, voluntàriament i plens d'idealisme —. Un dia, més lluny ja dels contemporanis i dels fets, la història jutjarà. Però des d'ara podem entreveure quina fou una de les conseqüències immediates: la naixença d'un militarisme que a Portugal no existia abans. I així es dona la paradoxa que la preponderància dels militars arriba sota la república a un grau extraordinari, que la monarquia no coneagué.

Avui les sumes que es destinen als militars esclafen el pressupost. I la maledicció que portaren a Europa la Revolució Francesa i Napoleó — el servei militar obligatori, pretesa democratització de la guerra, que no és més que un esclavatge i una immolació universal i estúpida — tingué també els seus fruits a Portugal: la creació d'un enorme exercit de pretorians, que absorbeix la major part dels pressupostos de la nació i que, tenint tots els mitjans de coacció a les mans, la té sotmesa i explotada...

Avui la monarquia és impossible a Portugal, car no hi ha monarca possible ni viable. Però els monàrquics són — nova paradoxa — els més fermes sostenidors de la dictadura pseudo-republicana actual. Transformats en integralistes, un representant d'ells — Oliveira Salazar — és el veritable dictador, més que el trist Carmona, que exerceix el càrrec de president.

De qui són aquests integralistes i del que representen, en parlarem un altre dia, en ocupar-nos de les idees contemporànies a Portugal.

Avui ens hem de limitar a dir que en la revolució de maig de 1926 entraren homes democràtics i de bona voluntat — tal un Sebastião da Costa, un Mendes Cabeçadas, i fins un general Gomes da Costa. Aquests illous cregueren en l'eficàcia transformadora d'una dictadura militar... Foren de seguida eliminats.

Després vingueren esforços desesperats per a salvar Portugal del règim dictatorial: la revolució de febrer de 1927, la temptativa de juliol de 1928 i la darrera... En elles entraren elements de gran vàlua i nombrosos intel·lectuals.

Fins ara han fracassat. Però la dictadura està avui sola i només es sosté gràcies a la força bruta. Els seus dies estan, per tant, comptats. I de poc li servirà el grotesc partit de la Unió Nacional, simiesca imitació de la Unió Patriòtica, organitzat com aquesta des dels governs civils dels districtes. (De ben poc ha servit el nostre exemple als dictadors portuguesos, que amb aquesta noya U. P. acrediten la seva escassa imaginació!...)

Deixem per altra ocasió l'estudi dels corrents d'idees al Portugal dels nostres dies i de la dictadura actual. Val tot això capítol a part.

GOÑCAL DE REPARAZ (FILL)

SERVITUD SENSE GRANDESA

Màrius Aguilar

Es de Huete (provincia de Cuenca), empleat d'Hisenda i es diu Màrius Aguilar i Diana. Però no li agradava prou el seu nom i se'l va canviar pel de Màrius, amb el qual tampoc passarà a la posteritat.

Es un cas notable d'indigència literària. Fa més de vint anys, va començar a escriure *ecos* al *Poble Català* i n'ha seguit escrivint: sempre els mateixos. Tota la literatura del Màrius consisteix en una dotzena de tòpics que remasteja cada any al ritme del calendari: unes idees vagues sobre la Revolució francesa, un vers de Verlaine que ell atribueix a Baudelaire, un altre de Gautier i dos o tres de Rubén Darío; «el Estado soy yo», «cardenales del Renacimiento», «San Juan, fiesta pagana», etc.

Fa més de vint anys que viu dels mateixos rescalfats: amb una nutritió així s'ha d'acabar patint de beri-beri literari.

En català i en castellà, el Màrius ha pas, sejat la seva literatura pertot arreu on ha col·laborat, per acabar a *El Dia Gráfico* i *La Noche*, diaris dels quals ha arribat a director. Bé, director: això és un dir.

Home d'esquerres de tota la vida, amb «intransigències jacobinas», «escrapelas tricolors» i altres frases del seu repertori sempre a la punta de la ploma, ha suportat que els diaris d'En Pich fessin el joc del director i de la monarquia fins a ésser literalment oficiosos de Capitania general en temps d'En Barrera.

Una de tantes vegades, *El Dia Gráfico* va fer un numeràs dedicat a Alfons XIII, ple de frases encomiàstiques al llavors monarca, entre elles unes de Miguel de Unamuno, velles de qui sap quants anys. En aquells moments, el rector de la Universitat de Salamanca acabava d'ésser deportat a Fuerteventura per antirepública i antifranquista. Si això no era mala fe, era estúpida. Quan algú ho retragué, en conversa, al director Màrius, aquest va negar tota participació en el fet i assegurà que allò havia estat publicat sense sabuda seva. Però no dimitia el càrrec ni tan sols intentava justificar-se públicament. Es feia passar per un perfecte director de palla. No calia, tot hom n'estava ben convençut.

Però no suposava ningú que es cregués

obligat a *agresonar*, que escriuria ell, cada vegada que algú feia broma sobre el seu amo, el personatge de Barcelona que presenta un major blanc. Per evitar les nostres «piquiponians», ens va trametre un article—tronadet, la veritat—i ens va fer dir per un amic que deixéssim de fer broma amb En Pich. En reciprocitat, aquest i els seus diaris seguirien fent de situacionistes, que és el que han fet sempre. Del cas que vàrem fer de la gestió diplomàtica del Màrius, els nostres lectors en poden jutjar.

Al capdavant, en aquella casa de la plaça de Catalunya haurien de pensar que més val que immortalitzem el nom del seu amo gràcies al *sottisier* que no pas amb dades biogràfiques. Sembla i tot que el propi Pich, que sempre sol saber què li convé, ens hauria de donar la raó.

Surtout, pas de zèle, recomanava Talleyrand. El mateix diria En Pich i Pon, si els seus coneixements li ho permetessin, al seu fidel servent Màrius. El mal d'En Pich és dels que no volen soroll, i pot haver-n'hi amb gaires ficades de peus del Màrius.

Per afegidura, el seu amo ni li apujarà el sou ni li ho agrairà. Està convençut que la submissió entra en les obligacions del Màrius envers ell. Això encara si no creu que tanta abnegació i tant zel el comprometen i li dona una puntada de peu.

Això li representaria l'avantatge de no haver-se de guardar les seves preteses conviccions segons llur coincidència o llur disparitat amb els interessos de l'amo. I no haurà d'escarregar-se en explicacions orals a una dotzena d'amics cada vegada—que era cada dia—que *El Dia Gráfico* i *La Noche* abocaven pel broc gros retrats i elogis del rei i dels dictadors i dictadores a milers de lectors.

La pintura republicana que porten a sobre els diaris d'En Pich, és massa fresca. Pensant-se dar-li pàtina, ara extreuen la intransigència republicana.

Però encara n'hi ha que tenim memòria. Encara recordem que el Màrius dirigia un setmanari els diners del qual sortien del Govern civil, en temps que l'ocupava el general Martínez Anido.

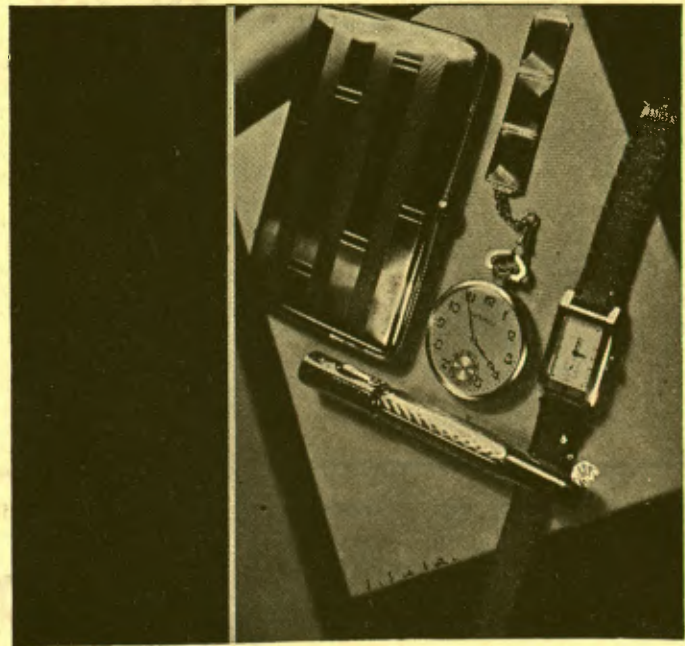
JUST CABOT

Piquiponiana gràfica n.º 2

Perquè es vegi que la piquiponiana gràfica apareguda en el nostre número anterior no és pas un document esporàdic, sinó que s'inscriu en una sèrie tan llarga com es vulgui, n'oferim avui una altra. Per si provoca els espeternecs de l'anterior, hem de fer remarcar que no cal que els diaris piquiponians posin en causa terceres persones que no tenen res a veure amb la publicació de documents d'aquesta mena. Al revés del que passa en els diaris piquiponians, la direcció i la col·laboració de MIRADOR són perfectament responsables.

EL JOIER DE MODA

J. ROCA

UNES BELLES CREACIONS QUE SÓN EL COMPLEMENT DE L'ELEGANCIA MASCULINA.

RAMBLA DEL CENTRE, 33 • PASSATGE BACARDI, 2

De-manue sempre

CAFIASPIRINA

Però mai un remei contra el dolor

Vda. de Josep Ribas

MOBLES I DECORACIÓ

CASA FUNDADA L'ANY 1850

Consell de Cent, 327 i 329. Telèfon 14657.-BARCELONA

EL CINEMA

ELS SOVIETS A L'EXTREM ORIENT

"L'express blau"

Després de *Tempestat a l'Àsia*, heus ací amb *L'express blau* un altre film de manufactura soviètica, destinat a la propaganda comunista entre els pobles de l'Orient. Un film que pren la matèria de la seva argumentació en la història xinesa contemporània; un film contra la misèria i el capitalisme, conseqüències de la política imperialista de les potències europees. Quan hom veu acusacions tan concretes, llençades oficiosament per la U. R. S. S.

trontollar l'imperi colonial de les potències europees és portar un seriós atemptat a llur prosperitat econòmica i disminuir l'enemic, és a dir, treballar per al triomf de la dictadura proletària.

He dit que l'acció de *L'express blau* transcorre a Xina. Es tracta d'una acció clara i tangible presentada en forma de lliçó de coses. Res de jugar amb abstraccions i presentar principis. La teoria surt del drama amb tota la lògica brutal dels fets.

El vagó de tercera de «L'express blau»

als ulls del món, cal llevar-se el capell i aplaudir el gest de sinceritat i d'independència que això representa.

Convençuts els soviets que per a poder portar al seu terme normal l'experiència comunista que ells tracten d'implantar a Rússia, cal convertir a aquesta experiència els altres països, la propaganda agitadora, mitjançant el miting, el llibre o bé el film, més enllà de les pròpies fronteres, és per a ells una qüestió de la més vital urgència.

Ara bé, com que a desgrat de la profunda crisi moral del món occidental, les potències del vell continent, fermament estructurades dins un règim capitalista, es mostren extraordinàriament refractàries a les infiltracions de procedència comunista, és natural que els bolxevistes decantin llur atenció i també llurs esperances vers el món oriental, on la propaganda agitadora té un camp més abonat per a l'èxit.

Manca d'institucions econòmiques sàviament elaborades, excés de misèria, abusos del despotisme colonial, heus ací factors que poden posar més d'un país asiàtic a la mercè del sovietsisme.

Els films ens diuen clarament que aquesta propaganda, a més de la finalitat immediata que l'orienta, de retop aconseguir un altre objecte, ja que el crit subversiu contra el capitalista és, per a molts asiàtics, un crit abraçat de patriotisme, un crit contra l'invasor, i és evident que fer

Per començar, una punyent dramatització de la misèria, la xacra que tan còmodament el comunista pot tirar en cara a la civilització burgesa. L'estat de coses inicial que cal eliminar amb la revolució. La veritable acció comença quan el tren es posa en marxa; entrem de ple en el film.

Trauberg ha de posseir eminentment la ciència del cinema per tal com ha donat de ple en una història tan específicament cinematogràfica, tan justament concebuda a la mesura de l'expressió cinematogràfica.

Un tren en marxa, un món en petit. El tren dividit en compartiments que corresponen a les classes en què es divideix la societat. Exposició gràfica a l'abast de tothom de la diferència de classes socials i del privilegi de castes. Classe mitjana neutral, classe parasitària en la societat futura. Els de primera, en el confort adquirent amb l'exploatació dels que treballen i sofreixen, amuntegats en els vagons de tercera.

El tren marxa, al mateix temps que l'acció. Crisi, desenvolupament, solució, marxa dels esdeveniments en el temps, mentre el tren, llençat a tota marxa, consumeix l'espai, fugint del nord que és l'opressió, cap al sud que significa la llibertat. El sud, la meta victoriosa aconseguida amb la revolta dels oprimits contra la minoria dels que viatgen en vagons de primera.

Tot això fet amb una ciència perfecta que sap crear amb la juxtaposició de les imatges una força dinàmica irresistible que s'afirma per la supremacia del ritme, un ritme sec i enèrgic, com el d'una composició de darrera hora de Strawinski.

L'autor domina el seu públic amb tota la puixança d'una hipnotització. I sap dominar-lo per aquell *crescendo* que ha sabut imprimir des del principi al seu film, augmentant progressivament la tensió dramàtica que troba un correlatiu físic molt suggestiu amb la marxa vertiginosa del tren, *crescendo* que ell manté fins al desenllaç satisfactori. La bandera del guardabarrera onejant gaiament, mentre el tren s'allunya cap a les terres del sud, cap al triomf de la justícia.

Cal notar que Trauberg és eminentment un artista i que la seva tasca apologetica no l'ha distret ni un instant de les seves obligacions professionals. La tasca de cineasta revela una atenció minuciosa, àdhuc la dèria d'aconseguir sempre una bona fotografia o un angle visual sorprenent i sense caure en el virtuosisme. Trauberg ha fet un film extremadament interessant, en el qual la tècnica i la inspiració es donen les mans en una concòrdia plenament satisfactòria.

La sonorització, excel·lent, la música acompanyant textualment la marxa del film, accentuant el ritme visual amb el seu propi ritme, discreta i sempre en un rol subordinat, que quan no es tracta d'un film musical, és l'únic rol legítim.

Trauberg s'acredita amb aquest sol film com un digne emul dels seus conforaers, Eisenstein i Pudovkin.

J. PALAU

Films de James Cruze

MIRADOR en la seva revisió del cinema silent, després dels directors Seastrom, Lubitsch, Griffith, Vidor, Borzage, Sternberg, etcètera, no ha negligit James Cruze, el qual fa temps deixà de produir i modernament han passat, encara que com a pel·lícules de complement, dues obres seves noves i ben estimables.

A Cruze, per no sortir de temps en les crítiques, algú, ara, l'haurà pogut considerar no pas com de primera fila. No obstant, anys enrera, després que la *star* fou l'únic que en els films constava, quan els crítics anaven sofrint desenganys i es cansaven dels seus ídols i per altra part els realitzadors mostraven, cada vegada més, la seva personalitat i talent, en l'època en què la crítica començà a ésser conscient i començaren a sonar noms com el de Griffith, Ince, Cecil B. de Mille, Niblo, etc., també sonà amb força interès el de James Cruze.

James Cruze debutà, dirigint la producció de Wallace Reid, en el temps de les pel·lícules del Far-West i en *La cavana de l'Oregon* (que fou el film escollit per MIRADOR per a revaloritzar Cruze) renovà el gènere de *cow-boys*, ja en plena saturació, i tingué ocasió de revelar-se plenament.

Tenint més llibertat d'acció féu dues obres de pura fantasia: *Hollywood* i *Jazz*.

Hollywood, espècie de documental novellada sobre la vida de les vedettes californianes, en el seu temps, fou una cosa originalíssima: presentar els estudis cinematogràfics, llavors gens coneguts (King Vidor ho ha fet amb *Mirages* i és un truc que s'ha emprat en films còmics: Buster Keaton amb *Estrellats*). *Jazz*, junt amb *Mals somnis i supersticions* de Douglas Fairbanks feta per Víctor Fleming (tristament trobat, fa poc, en el film amb Vilma Banky: *Despertar*), foren les dues comèdies americanes més rars, en les quals el somni jugava un paper de primer ordre. En aquell temps el somni, més que donar-li la transcendència que li han donat Freud i els sobrealistes, era, evitant de caure de ple dins l'arbitrarietat, una manera d'alliberar-se de la imitació servil de la realitat.

Després d'aquestes dues obres, fetes abocant-hi la seva personalitat, abdicà a favor de les necessitats comercials, a les quals es dedicà del tot deixant de dirigir per quedar com un supervisor.

Aquesta temporada hem pogut veure dues obres noves de Cruze i en les dues juga William Haines.

No podia anar d'altra manera. L'home que debutà i que durant molts anys dirigí la producció del somrient, viu bellugadís i encantador Wallace Reid, que en les dues obres joves i agradoses comentades (*Hollywood* i *Jazz*) s'havia mostrat un autor d'esperit, d'invenció i amic de la broma i de la incongruència sense matar-los la humanitat que moltes vegades posseïxen, forçosament tenia d'agafar, en tornar a filmar, William Haines.

Aquest William Haines que sobrepassa de bon tros tots els artistes de caràcter humorista (Reginald Denny, Tom Moore, Richard Dix, etc. Adhuc Gleen Tryon — el que s'hi apropa més — Chevalier és més somrient i simpàtic, però els seus gesticulats són més sempre iguals, amanerat), a fer barrila, pallassades; a tenir barra i no obstant ésser un dels homes que arriba a estimar més, de bo de bo, i capaç de grans sacrificis.

De les dues obres que de Cruze i Haines coneixem, *El Piropeador* no passa d'ésser un film vulgar molt ben fet com prenent-hi part, a més, no menys que Joan Crawford i Karl Dane. Una Universitat americana. Un combat de boxa. De característic: uns quants acudits de Haines.

L'altra cinta, titulada *Un home*, és més intensa i original. Petites tragèdies que la vida familiar porta a uns recent casats il·lusionadíssims, tragèdies que com més enverinades estan i quan sembla que tot té d'anar en orris, s'arregla amb la major senzillesa (tenim els més bells exemples amb... *I el món marxa*, de King Vidor, i *El poder de la dona*, de Clarence Brown).

Ací la vida familiar és més enjogassada per ésser-ne el cap William Haines.

Després d'una festa en la qual Haines ha fet grans bestieses fent quedar en ridícul la seva muller (Josephine Dunn), els dos es troben enganyats per un vividor que ha explotat les ganes d'ell de fer diners per la seva dona i les il·lusions d'ella d'ajudar al seu marit eclipsant Greta Garbo. Haines, en replicar per la mala jugada que li han fet, és apallissat de mala manera. Veient-se, a més de poca-solta, derrotat i impotent, es troba indignat de la que no

Dues imatges d'una sola Joan Crawford

ha sabut defensar i vol marxar-ne. Mirant de col·locar tota la roba a la maleta tornen a fer xerinxola, reacciona, agafa la seva dona, corrents van a trobar l'estafador i s'entaula altra volta la lluita, i encara que en surt molt malparat, fet malbé de roba i de tot arreu, assoleix guanyar i de bracet amb la seva muller marxa triomfador i poca-solta com sempre.

Cruze ha fet un d'aquests films simples i frescos, que sorprenen per la seva desimboltura i falta de pretensió.

RODOLF LLORENS

Les darreres estrenes

L'últim ordre és un film amb tots els caïres d'una obra feta per encàrrec, altrament no hi ha a aquesta producció aquella honrada artística que caracteritza el treball de Josef von Sternberg.

La direcció és molt hàbil, però l'anèdota és poc feliç, i això que la idea bàsica — l'home que reviu a l'escenari les emocions de la seva vida passada tan plena de grandesa — és una bona idea, però hom no ha sabut treure'n el partit possible.

Resurrecció, cinta de la Universal, totalment parlada en castellà, és una producció d'Edwin Carewe, el mateix autor que féu en altre temps la versió muda per als Artistes Associats d'aquesta mateixa novel·la. Carewe, com a autor conscient, deu estar satisfet de la seva primera versió, i en la segona no ha fet sinó repetir-se, afegint-hi el diàleg, que ve a allargar manta escena. Es de justícia dir que el film està fet amb mires amples, sense escatimar-hi res i que la Universal ha afinat molt aquest gènere, després de la seva primera producció: *La voluntat del mort*.

Lupé Vélaz, un artista de veritat. Luis Alonso, imitant bastant bé Rod la Roque.

Manolesco és obra de Turjansky. Com que el film no és tan artístic com els anteriors d'ell mateix, el film aquest es veu amb més gust que aquells. És la història amb tots els detalls d'un home que es corromp per amor a una dona, i ja no tan detallada, d'aquest mateix home redimint-se més tard per l'amor d'una altra dona. Brigitte Helm és la corruptora i Dita Parlo la redemptora.

Els timadors poden veure el film amb profit. Hi ha un parell de combinacions contra la propietat dels altres, creació de Manolesco quan està encara dins les malles de la mala muesa Brigitte Helm, que ens han semblat molt intel·ligents.

Un reportatge de Hollywood

La revista francesa *Documents* parlà en diversos números dels *llocs de peregrinació*. Al costat de Lourdes i Jerusalem, Chicago i Hollywood. Els nostres lectors són prou intel·ligents per no pendre la cosa a irreverència. Nosaltres esmentem el fet per a donar idea de l'ambient internacional que s'ha format al voltant de Hollywood, parell al que rodeja també la capital del crim, Chicago.

Així, l'home que en una reunió mundana pronuncià els mots màgics: «Jo he estat a Hollywood...», es veurà de seguida convertit en la màxima atracció. García Sanchiz, el *charlista*, ha estrenat l'escenari del cinema Urquinaona amb aquesta declaració, i naturalment, s'ha vist assistit pel públic brillant, selecte i banal que era d'esperar.

També era de preveure que el senyor García Sanchiz no invitaria la gent a pagar uns preus elevats per a contar-li tots els tòpics de la Meca del cinema, que corren abundantment per les revistes especialitzades i per la premsa diària. García Sanchiz tenia el deure de dir quelcom de nou sobre Hollywood: conscient d'això, a més dels tòpics, l'home féu desfil·lar davant nostre tots els anti-tòpics.

Les seves *charlas* — ens atenem al mot establert, car no sabríem anomenar-les d'altra manera — foren una hàbil dosificació dels dos aspectes de Hollywood: el bo i el dolent. *Lucas*, retolà la primera dissertació; *Sombres*, la darrera. Llum i ombra, cara i creu de Hollywood. Al costat de la nota brillant i atractiva, el contrast obtingut amb el negre de la misèria, i el gris de les vides vergonyants.

L'excel·lent reportatge de García Sanchiz ha modificat potser la nostra imatge de Hollywood? No, en absolut. A través dels mateixos films, en mig de la literatura comercial i publicitària, hom endevinava ja la creu de Hollywood: l'aspror de la lluita; les il·lusions exalades; les existències en plena derrota... I a costat del nimbe enlluernador de les *stars*, els treballs obscurs, els oficis inconfessables, banditatge, corrupció de menors i els *gigolos* descarats.

Aquest és l'aureòla de Hollywood. I potser sigui també la seva atracció, car en l'aiguabarreig de tot plegat és on es troba el secret de la seva aguda fotogènia.

De tot quant va dir García Sanchiz, el que produí més impressió — especialment en les noies belles i fantasistes —, potser foren les siluetes d'algunes de les més famoses actrius femenines. Contrastant amb unes superbes qualitats físiques, una buidor espiritual i una total absència de raciocini. Llum i ombra. A nosaltres, admiradors entusiastes del cinema americà, la cosa no ens ha sorprès, ni tampoc sabríem planyèr-nos. El cinema, essencialment art plàstic per ara, es paga exclusivament de la figura. És l'autor del film qui ha de treballar en profunditat. I per a fer-ho, té a la seva disposició els superbes exemplars que són els actors. Cada un d'ells, una dada humana, tot d'una peça i sense complicacions. És la conjugació i l'entrecruament de tots ells, el que produeix el drama. Per això en el cinema cal cercar la psicologia per camins completament diferents que en la literatura. Cosa de la qual no s'han donat alguns directors, molts actors i bastants crítics.

Ens sortíem dels volts de la lírica serpentina del senyor García Sanchiz. Per acabar, direm que fou en la *charla* central on més ens va plaire. *Hollywood Boulevard* és una escenografia que ni feta a posta per a penjar-hi les notes coloristes, les observacions agudes i les descripcions amables i banals que han fet la fama de García Sanchiz.

A. A.

Ja ho sabeu...

— que Oscar Strauss ha d'escriure la música del nou film d'Ernst Lubitsch, *El ti-nent rialler*, amb Maurice Chevalier de protagonista?

— que el company de Greta Garbo en el film *Susanna Lenox* serà Jean Hersholt?

— que el film recent de Jackie Coogan, *Tom Sawyer*, tret de la famosa obra de Mark Twain, ha obtingut un gran èxit?

— que Coogan s'ha revelat dels pocs casos de nens precoços que després fan alguna cosa de bo.

— que la crítica de Londres reputa *Sous les toits de Paris* el millor film de l'any?

— que algú ha escrit a *Pour vous*: «La producció cinematogràfica ha de comptar, a Espanya, amb la severitat, força gran, de la crítica?» Que diaris deu deixar de llegir l'autor de l'article!

Tot el món, diu:

No s'ha conegut un actor com

Emil Jannings

No s'ha vist una obra d'

Emil Jannings

com

La última orden

al

COLISEUM

Es un film Paramount

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16245 BARCELONA

KURSAAL i CAPITOL

AVUI

VERTIGO DEL TANGO

per Lois Moran

i

Charles Farrell

en **LILION**

Dirigida per Frank Borzage

El Exprés Azul

Avui al

Saló Catalunya

Selecció Filmofono

Distribuida per

FEBRER I BLAY

I E L T E A T R E

LA VIDA PARISENCA

Alguns espectacles

No sé si cal veure-hi la influència dels esdeveniments d'Espanya, però el fet és que quatre teatres ens acaben de presentar obres sobre temes revolucionaris: *Fraternité*, *Beau Danube rouge*, *La conversion de Figaro* i *Le sang de Danton*. Aquestes obres no són, d'altra banda, les úniques que deixen un ample lloc a les preocupacions polítiques. Sense parlar de *L'affaire Dreyfus*, que ha aixecat al voltant de l'Ambigu uns veritables avalots fomentats per l'Acció Francesa, hem tingut *Musse* de Jules Romains, *Palais-Bourbon* de L. Treich i P. de Mont, i *La charrette aux pommes* de Bernard Shaw, que no és més que una seguida discussió política animada per un dels esperits més curiosos d'aquest temps.

A l'Atelier, *Fraternité* ens mostra les vicissituds d'una revolució militar en alguna república sudamericana; el que han volgut escriure Georges Girard i Fernand Fleuret és una fantasia, sobre un tema greu, però és d'alta qualitat.

Molt diferent és *Beau Danube rouge*, de Bernard Zimmer, que es representa al teatre Montparnasse; es tracta de la revolució hongaresa de 1919, i aquesta obra pertany al que es podria anomenar gènere cinematogràfic. L'èxit de *Donogoo-Tonka* incita en aquest moment els directores de teatres d'avantguarda a muntar obres dividides en quadros múltiples; en què el nombre de personatges i de decoracions sedueix més fàcilment el públic que les comèdies en tres actes i amb tres personatges de les quals els teatres de bulevard han fet una especialitat.

L'heroi de *Beau Danube rouge* és Bela Kun; el de *Le sang de Danton*, de Saint-Georges de Bouhélier, que acaba de representar la Comèdia Francesa, és Danton; mentre que Robespierre té un ample lloc en *La conversion de Figaro* que J.-J. Brousson i Raymond Eschollier acaben de donar a l'Odéon.

Potser és un senyal dels temps que dos teatres oficials muntin obres com aquestes, que posen en escena la Revolució francesa. En tot cas cal felicitar-se que aquestes temptatives més o menys reeixides s'estorcin de reaccionar contra el marasme on s'ensopeix el teatre francès.

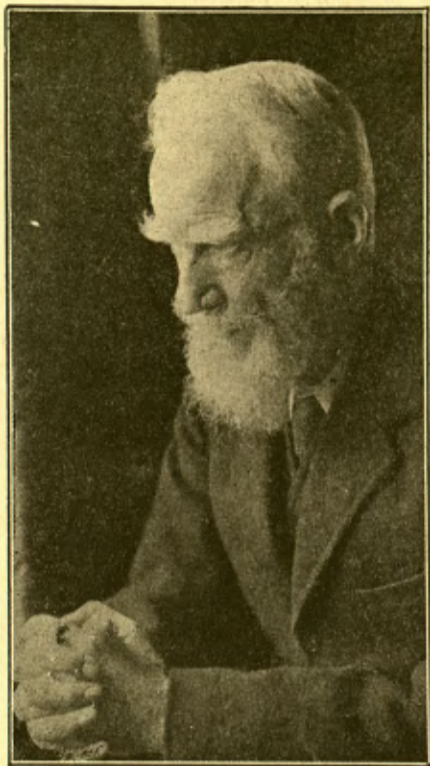
Hom no sabria dissimular que els més grans èxits d'aquestes darreres temporades han estat sovint obres estrangeres. Actualment encara, una obra espanyola, *Le chant du berceau*, de Gregorio Martínez Sierra, i una altra d'anglesa, *La charrette aux pommes*, s'aguanten al cartell des de fa mesos, mentre que les darreres produccions d'alguns autors cèlebres com Henry Bernstein, Sacha Guitry i Henry Kistemaekers, han estat acollides fredíssimament.

Hi ha en particular a l'Europa central, a Alemanya, a Polònia, a Rússia, un moviment dramàtic de vitalitat, l'originalitat del qual deixen molt enrera les produccions que els «autors de bulevard» continuen oferint-nos. D'altra banda la competència del cinema parlant es demostra singularment perillosa, sobretot ara que les millors obres són posades a la pantalla i que els escriptors més reputats n'escriuen els diàlegs.

Hi ha actualment una altra competència de la qual comencen a patir els teatres parisiencs: la de l'Exposició Colonial. Vet aquí un espectacle que es pot recomanar sense por de decepció; hi ha un desplegament de *mise en scène* que el teatre és

ben incapaç de concebre, i la nit, quan les fonts lluminoses dispensen la seva *féerie*, quan el Temple d'Angkor apareix tot brillant d'or líquid sota el foc dels projectors, les revistes de gran espectacle del Casino de París i de les Folies Bergère empatixen singularment.

Per això les recaptacions dels teatres baixen sensiblement i les obres que s'han mantingut al cartell durant mesos i anys, com

Bernard Shaw

Topaze, *Marius*, *Le sexe faible*, *Donogoo-Tonka*, han hagut d'acabar llur carrera.

Per provar d'alçar el nivell d'un teatre en decadència, hom pensa a recórrer a escriptors que, fins aleshores, només s'havien assajat en la novel·la. Llurs reeixides han estat desiguals: si Jules Romains ha obtingut grans èxits amb *Knock* i *Donogoo*, si Jean Giraudoux ha conegut un triomf amb *Stiegfried*, pel contrari, *Doublet* i *Richard*, d'Alfred Fabre-Luce, han estat fracassos complets. Desitgem que no passi el mateix amb *L'eau fraîche*, de Drieu la Rochelle, que marca el debut en l'escena d'un dels escriptors més originals de la joventut.

En resum, les úniques obres que fan diners actualment són *La vie parisienne* a Mogador i *Le Roi a les Variétés*; la presa d'aquesta darrera, de Robert de Flers i Caillavet, havia estat acollida bastant malament per la crítica, que l'havia trobada envellida i mediocrement representada; el públic, fet i fet, hi va perquè és una obra cèlebre i la seva vella reputació en fa l'èxit. *La vie parisienne*, pel contrari, és un encantament. Per bé que escrita fa més de setanta anys, la música d'Offenbach queda tan jove, tan esclatant com el primer dia. Max Dearly és l'animador d'aquesta peça; hom sap que és el millor actor còmic francès, i la seva *mise en scène* no és pas menys atordidora que la seva interpretació.

Amb la comèdia-revista de Rip que es representa al Palais-Royal i el títol de la qual: *La Viscosa*, fa al·lusió als recents escàndols financers, és si fa no fa l'únic espectacle que es pugui recomanar actualment als que vénen a París a cercar distraccions espirituals i brillants.

G. CHARENSOL

"SIMULTANINA"

Divertiment futurista en 16 síntesis, de F. T. Marinetti

En una conversa publicada al periòdic *Il megafono* pocs dies abans de l'estrena, *sua Ecc.* F. T. Marinetti, acadèmic d'Itàlia, explicava al seu interlocutor, amb la candorositat futurista que tots li coneixem, que aquella *Simultanina*, darrer fruit del seu magí, seria una concepció de la màxima rapidesa, el rècord de la qual en l'escena moderna quedaria assenyalat per aquesta obra.

Dels llavis de *sua Ecc.*, tots florits de paraules lúcides i exactes com focs artificials — així ens ho reporta el periodista —: atècnic: dinàmic: autònom: compenetrant: sincrònic: alògic: irreal: simultani — segueix el reportatge —, brollen les declaracions:

—Simultani! Quina gran paraula és aquesta! — diu Marinetti.

«Aquesta obra, constituïda de setze síntesis, afirmarà d'una manera indiscutible la superioritat del meu procediment tècnic enfront del passat. Amb ella resoldré el problema dels entreactes que tant preocupa, els quals seran reduïts al mínim per mitjà de les recitacions de les síntesis més o menys encadenades, ja davant, ja darrera el teló, sense les solucions de continuïtat i els inevitables allargaments deguts a les exigències materials de l'arranjament de l'escenari...»

La vetllada de l'estrena al Teatre Mauroni, de Milà, per la companyia dirigida per Corrado de Cenzo, la primera actriu de la qual és la bella Anna Fontana, prometia ésser una cosa d'allò més divertida. Seria, deia Marinetti, una vetllada, vària, policroma, polifònica i ultraelèctrica.

El personatge de la primera síntesi portaria una armilla-rebot, en les innúmeres butxaques de la qual hi hauria un abundant mostrari d'aliments futuristes, sòlids i líquids; un perfum nou, apellat, naturalment, *Simultanina*, s'escamparia per la sala «empresonant el públic amb els seus penetrants fetills». Al sabor i al perum s'ajuntaria també la música. Hom cantaria cançons novíssimes «exquisidament futuristes», de Carmine Guarino. Hom sabia que intervenien en l'acció veus sense personatge; hom havia llegit que a la síntesi quinzena es presentava un «drama d'objecte», en el qual intervenien només que cadres, taules, butxaques, muts i eloqüents en el seu desordre que tenia de donar la sensació d'haver estat «instruments d'una baralla o víctimes d'un terratrèmol». I, per acabar, si el divertiment era aplaudit, Marinetti acceptaria controvèrsia amb tot aquell que li'n presentés.

Davant d'aquest programa, el bon públic de Milà, com el barceloní amb aquell famós torneig a la *antigua usanza* de l'Estadi, veié l'avinentsa, si altra cosa no, d'esbravar-se una mica, de poder cridar, de poder avalotar a cor-que-vols i no amb ovacions al Mussolini i amb els cants de *Giovinetta*. A la nit de l'estrena de *Simultanina* hauria estat impossible de fer entrar una persona més al teatre.

El galliner, atapeït de gent, començà ja a fer soroll molt abans d'alçar-se el teló. Els *marinettistes* del prosceni aplaudeixen i victoregen. Marinetti, que s'hi troba com el peix a l'aigua, surt a demanar enèrgicament que hom ajorni els judicis fins a haver vist l'obra, parlant que és acollit amb més soroll i més aplaudiments.

Cris del galliner al pati i del pati al galliner, picaments de peus i remors, insults i amenaces. Però si hom espera que el públic es tranquil·litzi per poder començar, no començarem mai. S'aixeca el teló i ens mostra en escena la protagonista, *Simultanina*, pintant a la vora del mar. Com que el soroll continua, ella també continua pintant una llarga estona. Quan l'ambient es va calmant, surt el senyor Buongustaio, golfare i llaminer, que només sonia amb la bona taula i les seves delícies. Tot el seu pensament és enviat per aquesta idea. Les imatges del seu parlar són totes inspirades en l'art culinari. S'ha enamorat de *Simultanina*, a la qual es representa com un plat riquíssim. Ell prou ho vol explicar al públic, però aquest quasi bé no li deixa. El seu monòleg davant el teló resulta inintelligible per l'escàndol que hi ha a la sala. Aquest personatge és el que tenia de fer gustar al públic les produccions de la cuina futurista, però ha valgut més que no ho intentés.

Simultanina prou desitjava correspondre plenament a l'amor que li demostra Buongustaio, però no pot deixar-se convèncer del tot. Ni tampoc, malgrat la bona voluntat que hi posa, pot deixar-se anar a l'amor del jove Deportista, que, trepidant de dinamisme, s'hi vol casar tot seguit. Del seu diàleg amb aquest personatge ningú no se n'ha pogut assabentar pel gran brogit que mouen els espectadors. Llavors surt Marinetti i els increpa. Els avalotadors responen dient-li «passatista», ell els diu que els «passatistes» són ells. «Esteu endarrerits de vint anys!», els crida. Li contesta una pluja de fletxes de paper.

Restablerta un xic la calma, prossegueix l'acció. *Simultanina*, després d'haver acomiadat el senyor Buongustaio i el Deportista, acomiada també tots els altres pretendents que se li van presentant: el Bibliòfil, el Professor-poeta, el Conquistador, Don Giovanni, un publicista esnob. A tots els ha enviat a casa la seva mare, on els cita desitjosa de complaure'ls a tots.

Cada un d'aquests personatges representa per a Marinetti un tipus humà diferent, al qual vol adaptar-se *Simultanina* estimant-lo i fent-se'n estimar per allò que és llur característica, per allò que cada un d'ells ama en ella, reflex de la seva pròpia manera d'ésser. Dona múltiple, inquieta, voluble, curiosa i apassionada de tot; pinta, escriu, fa esport, viatja, es diverteix, juga. *Simultanina* voldria ésser mil coses alhora, tenir mil personalitats diverses, volar pel món, trobar-se a tot arreu. Per a ella és impossible resignar-se a viure dins un molló, tancar-se en una fórmula, estancar la

seva personalitat dins un caràcter determinat. Aquest és el seu turment.

Simultanina ens ve a resultar una personificació d'aquella famosa Inquietud Universal tan invocada, lloada i glorificada, avui més que mai, pel bo i millor de cada casa, patrona dels temps moderns, advocada i protectora de l'innúmer ramat dels ineptes i dels desorientats.

Però, en veritat, aquest anhel, aquesta

Marinetti, d'acadèmic

aspiració, no pot pas satisfer-se així com així. En la impossibilitat de poder ésser de tots els seus enamorats alhora, una dona diferent per cada un d'ells, acomplint per a cada un allò que cada un somia d'ella, un cop els té reunits tots a casa la seva mare, *Simultanina* es suïcida.

Inerta i glaçada, però, qui pot dir que és morta? En ella mort i vida són simultanis, són el mateix. Ella va renaixent per cada un dels seus amants, sempre diversa, sota un aspecte diferent a cada nova renaixença. Bona cuinera per Buongustaio, esportiva pel Deportista, lectora i amant dels llibres pel Bibliòfil, tendra i amorosa pel Professor-poeta, coqueta i seductora pel Conquistador, llibresca i petulant amb Don Giovanni, el publicista.

Tot això, més bé o més malament, és el que ha pogut arribar fins al públic entremig de l'avalot i les interrupcions que han allargat la representació d'una manera exageradíssima. Tot aquell afany de síntesi i de rapidesa de Marinetti no ha pogut ésser satisfet. No hi ha hagut en tota la durada de l'obra ni una escena que s'hagi descaïnada normalment. Des de bon començament, la lentitud imposada pels incidents ha descohesionat el joc escènic, el moviment dels personatges, la successió de les síntesis, i ha estat de tot punt impossible anar creant l'atmosfera en què tenia de moure's la peripecia.

Ja es suposarà que els que menaren la batalla foren, principalment, els estudiants, repartits per les localitats barates i l'entrada general. El públic lluent i distingit del pati i de les llotges es mantingué — és clar — força neutral. Indubtablement, Marinetti ja comptava amb una bona ració d'escàndol, car al cultiu d'aquest ja fa anys que dedica tota la seva activitat, però potser no es pensava que li'n donessin tant. Un dels seus parlaments quan sortí a encarar-se amb el públic, al qual apellava «assemblea d'ases», acabà amb aquesta frase contundent i *tout à fait* futurista: l'abolició dels anuncis lluminosos a la plaça del Duomo és una idea cretiníssima! La barriola amb què s'ha rebut aquesta sentència ha estat enorme.

No cal dir que en acabar la representació no hi ha hagut pas la controvèrsia que l'autor esperava per poder lluir les seves dots de polemista violent i incisiu. S'han quedat a aplaudir-lo els seus addictes quan ja tot l'altre públic havia desfilat. Hi ha molta gent que sospita que en *Simultanina* hi ha alguna cosa de bo i es proposa tornar-hi per assabentar-se'n un dia que hi hagi més calma.

J. C. i V.

D'UN CONCURS

Els actors "amateurs"

Tots aquells que assistiren al local de l'Orfeo Gracienc dissabte passat, pogueren adonar-se de la importància que té per a la nostra cultura el teatre «amateur».

Es presentaren al públic quatre companyies guanyadores dels diversos premis del concurs d'enguany. Eren de Barcelona i de poblacions catalanes. Cadascuna representà un acte d'obres diverses: *Sirena*, d'Apelles Mestres; *El cor del poble*, d'Ignasi Iglésies; *Terra baixa*, de Guimerà, i, finalment, *El Mistic*, de Russinyol.

A cada companyia es revelaren temperaments remarcables; totes elles tenien gran cura dels conjunts; podem assegurar que els nostres professionals no els avantatgen en consciència artística, i, en els moments de marasme que ara passem, àdhuc resten molt enrera pel que fa al treball coordinat dels diversos elements que entren en joc en la representació d'una obra.

Això ens indica que la presumpta crisi de figures de teatre a casa nostra és més fictícia que real; no hi ha dubte que, per algun atzar, avui les escenes professionals es veuen desertes de persones que prometin un brillant esdevenidor; però la nostra terra encara pot llevar noves collites d'actors; no se n'ha perdut pas la mena; els «amateurs» de l'altre dia ens en són una fermaça.

La cosa més sorprenent d'ells és que gairebé tots presenten estil força personal. No imiten tal o tal altre actor famós. Preferixen deixar-se influir pel fons mateix de l'obra; hem vist casos d'una comprensió prodigiosa.

L'estil de gairebé tots es caracteritza pel segell de la nostra època: la sobrietat. Nosaltres, en aquest aspecte, creiem que hi pot haver influït intensament l'escola del cinema. Ella ha educat el gest, i l'ha reduït a les proporcions del bon gest. No hi ha dubte que el cinema, penetrant a tot arreu, fa insensiblement una tasca de mesuratge.

Per contra, les obres escollides encara són d'un repertori antic: els actors estan molt per damunt de les obres que representen: nosaltres hauríem volgut veure molts d'ells cospant les subtilitats d'alguna obra moderna, catalana o estrangera, o bé alguna de clàssica del teatre: no es tracta de dar a les taules les tragèdies d'Esquil; però algun Hamlet o Sganarelle ens hauria agradat veure com anava. I ens juguem qualsevol cosa que força dels «amateurs» que es presentaren al públic dissabte passat n'haurien sortit ben bé i amb tots els honors.

Cal que aquestes representacions, fetes d'una manera anyal, perseverin. En una època en la qual els Jocs Florals esdevenen modificats i fòssils, això podria ésser els nostres Jocs Florals. Perquè és necessari com mai fomentar entre el nostre poble l'amor a les coses del teatre; això forma ensem bons actors, sortits de la massa, i un públic ben educat i curiós. I entre els actors i els públics, seria molt que no infantessin el gran dramaturg que ha de fer donar al noble art una passa definitiva a Catalunya.

R. Ll.

TEATRE NOVETATS

Gran companyia lírica de LLUIS CALVO, en la que figura el colossal artista **MARC REDONDO**

Avui, tarda, a PREUS POPULARS, la grandiosa obra

EL REY QUE RABIO

Nit Los parientes de la Nati

i la famosa obra en dos actes. **Marcha de Honor**

pel gran «divo» MARC REDONDO. Es despatxa a comptaduria!

CAMISERIA F. Vehils Vidal

32-Avinguda Portal de l'Angel-34 7, Plaça Universitat, 7
BRUSES models especials, des de 12 pessetes
SUÏTERS nova col·lecció, des de 8 pessetes
MITJONS canalé dibuixos exclusius, des de 3'50
CAMISES OXFORD PANAMA "Esterilla" amb coll, 12 pessetes
MOCADORS ARGENTINS per a SENYORA, des de 7 pessetes
72 models de colls forts i fluxos a 1 pesseta 3 per 2'50 ptes.

La cara, espill de la salut

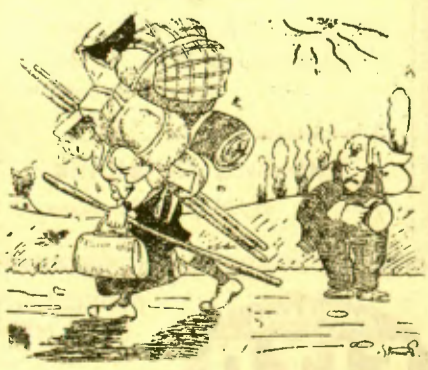
Un rostre pàl·lid, demacrat, flac i trist, denota un organisme dèbil, raquític, esgotat.

Quins als veure's així prenen el Fosfo-Glico-Kola Domèneg regeneren la seva salut, tonifiquen els seus nervis i canvien el seu rostre de dia en dia, fins veure aparèixer els colors sans que signifiquen vida, salut i alegria.

Gabinet ortopèdic

ARAGÓ, 277, ENTRESOL, 2.ª DE 10 A I DE 4 A 7 TELÈFON 76850 - BARCELONA

«A l'últim, passats els rigors de l'hivern, es poden ja començar les delicioses excursions estiuenques.»

(Lustige Sachse, Leipsic)

—De manera que la mà de la meua filla? La meua resposta depèn de la seva posició financiera.
—Quina casualitat! La meua posició financiera depèn de la seva resposta.

(The Passing Show, Londres)

FONTBERNAT

SASTRE

TRAJOS MIG TEMPS PREUS MÒDICS

CUCURULLA, 2. 1.ª :: BARCELONA ::

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

LES LLETRES

La filla de la portera

Conte inèdit de C. A. JORDANA

Maurici es féu enra i tancà els ulls. Obert per una mà de dits amples i curts, sobre el genoll, tenia el llibre (*In den Klauen des Löwen*) que havia estat llegint des de Sant Pol. Les imatges de l'adolescent alemany i la dama francesa del capítol quinè li passaren, lentes i lleus, per entre els ulls i les parpelles, a través del record del vagó on es trobava ensopidament sotraguejat.

Les persianes d'un costat de vagó barraven el pas al sol. En l'ombra així produïda, els viatgers aclaparats bleixaven dins l'escalf migdial. Llur panteix dissimulat, la xafogor de l'hora, el sotragueig del tren, les imatges eixides del llibre s'avenien a dar al cos de Maurici una sensació de plena vigoria latent. Imperceptiblement, amb una força enorme, Maurici premé el sol amb les puntes dels peus; avançà els genolls, el pit; alçà les natges; abaixà els colzes; i la voluptat de l'estirada li féu punyent la dolçor de la carn.

A l'Hostal de Munic, vora les dues, Maurici remenava el café, i el seu repòs enorme era envoltat per una música capriciosa, sacsejada, viril. *In den Klauen des Löwen*, el llibre, era damunt la taula, clos, exhaurit després de deixar en l'home una estela de sexes bèllics torturats. Maurici servava a la boca el gust de la llimona, el xoriç, el pebre i la mostassa. L'or de la pilsen se li encenia als ulls, i a través d'aquell foc ell veia intensament la cama llarga i prima d'una *fraulein* propera.

Un quart després, Maurici seia profundament davant la taula del seu despatx, dins la mitja foscor i la mitja frescor produïdes per un tancament acurat de persianes. Del carrer pujava ben poca remor del tràfic, alenit llavors, de la metropolí. Dins el silenci de l'estança, Maurici se sentia bategar el cor i els polsos de les temples, escoltava el seu bleix. Fumava a lentes xuclades, a llargs llançaments de fum. La rutina que l'havia dut en aquell lloc, en aquella hora, era oblidada i una altra causa de la seva estada allí es feia dominant. Maurici esperava. Espiava, per entre les parpelles mig closes, la porta que el separava del restant del pis buit.

L'espera s'allargava, es feia aguda triomfalment, s'ensopia en la seva fixesa. Maurici en fou arrencat de sobte per una humida sensació com de covia. Aleshores, com si ell i ell mateix fossin dos, es va veure a l'aguait, cent mil anys enra, infinitament nu i concentrat; i en tornar a confondre's tot d'una ell mateix amb ell, aquella visió momentània havia augmentat encara la seva tensió formidable, dolça, amargant. L'espera va omplir-se d'emoció concretada.

Vindria tot d'una. Carmeta, la filla de la portera. Pujaria com sempre, és clar. Com sempre que ell visitava el pis en aquella hora. Pujaria amb un drap i un plomell, per a indicar que s'ocupava de la neteja del pis abandonat. Maurici sentiria una mica el pestell de la porta del pis, un lleu trepig de sabatilles, un trontoll discret de moblam. Al cap de poc la porta del despatx s'obriria. «No vol res, senyoret?»

L'home, mirant fix davant seu, hi anticipava Carmeta. La veia des dels negres cabells mal tallats fins a les sabatilles esbotzades. Sota aquella mena de bata tacada, tan curta, es marcaven els pits, no gaire grans. De les mànegues rudimentàries sortien uns braços llargs i prims, de color fosca. El cos, magre, es movia amb una llangor que feia una impressió d'agilitat. El rostre era ensopejat i lleig a despit d'uns ulls negres molt grossos. Maurici en repassava de pensament la morenora groguenca, el nas aixafat, els llavis gruixuts damunt les grosses dents blanques. Va fer un sospir, gairebé un gemec. Va estrènyer les cuixes i la dolçor de la carn se li tornà cruel.

De sobte intensament quiet i alerta, Maurici va adreçar-se a escoltar. Obrien la porta del pis. Apuntant al cendrer va apagar-se el cigar de l'escoltador estrenu que seguia pels sorolls el pas de la noia pel pis. La porta del despatx es va obrir. «Com està, senyoret?» La filla de la portera, lentament, féu el tomb de la cambra. En indrets, passava el plomell, el drap llarguament. Després, al mig de l'estança, va girar-se.

—No vol pas res, senyoret?

—Espera... escolta.

L'home va sentir-se amb sorpresa la veu vacillant, tremolosa. Va alçar-se, va fer el tomb de la taula sentint-se el mateix tremolor a tota la carn, mentre alhora calia que es fermés a un caminar feixuc per tal de no traïr la força immensa que atia el seu cos. Davant la noia, arran d'ella, Maurici cercà amb els seus ulls els ulls que el miraven, i de seguida, abans que ella li pogués descobrir la intenció a la mirada, li tingué el cos premut contra el seu. Amb un braç, doblegat, l'home subjectava el clatell de la noia; amb l'altre braç, més avall, provava de dominar-li el cos; i amb la boca mantenia la boca d'ella fixada en un bes panteixós.

Amb l'alè d'ella, Maurici respirava una flaire excitant, com de sabor de faves ofegades. Però aviat va distreure l'en l'oposició de la noia. Apuntant-se amb una mà al pit de l'home, la filla de la portera s'apartava d'ell a batzees i amb una estrebada final aconseguia de separar-se'n del tot. Romangueren l'un davant l'altre una estona, retuts, esbufegats. Ella repetia: «Què fa? què fa? què fa?» amb una veu apagada, tota xopa de llàgrimes. I se'l mirava amb uns ulls anguniats, aterrits...

Un gest d'ell, i la noia atenyí corrent la porta, el passadís. L'home va atrapar-la en dos salts i aviat la tingué d'esquena a la paret, tot el cos d'ella oprimint pel cos d'ell. Però amb moviments de cap embogits la noia aconseguia de defugir el bes de Maurici. Repetia baixet, seguit: «No vull, no vull, no vull!» i els seus esforços per a escapar-se li feien fer petits moviments laterals al llarg de la paret del passadís.

Aviat van trobar-se davant una porta, la de la cambra de la minyona absent, i la porta cedí de sobte rera l'esquena d'ella. L'impuls de la lluita els va dur fins al llit i els va fer caure damunt els matalassos. Maurici es llançà amb una fúria lenta cap al seu objectiu. Amb el braç i la boca immobilitzava el cap de la noia damunt el coixí; la subjectava encara amb el pes del seu cos; i amb la mà lliure cercava d'insinuar a la carn d'ella la persuasió de les carícies. La filla de la portera es va debatre encara una estona, fins que tingué un afuixament sobtat. Va cloure els ulls. Jela, com morta, a mercè d'ell.

Maurici se'l mirava amb el cor oprimint (el plomell, el drap) i una foguerada va pujar-li a les galtes mentre una esgarrifança li ondulava a la pell. Servava encara en part la sensació de neteja i frescor del bany que havia pres rera l'estupre, sentia encara en part el benestar del desig satisfet, el descans d'un bon cansament; però el foc caliu del seu neguit s'abrandava amb la vista del drap i el plomell que la filla de la portera havia deixat caure al mig de l'estança.

L'home seia profundament rera la taula del despatx, sentint a la seva esquena pujar el brogit del tràfic, despatat, del carrer. Però de fet tornava a ésser damunt el llit de la minyona absent, on panteixava retut per la seva victòria. Carmeta es despenia d'ell i li llançava una mirada d'odi abans d'esmunyir-se enfora de la cambra on havia estat violada.

I ell s'estremia encara pel record d'aquella mirada, quan una clara visió de pau va envair-li l'esment. Les amors de Maurici. Dins l'estança enfosquida, aquest les va veure sobtadament sota el sol, a la platja llunyanca: els fills que jugaven; la muller activa, somrient, vigilant. Però la dolça escena desaparegué tot d'una sota l'ombra del monstre. Maurici el tornava a veure assegut on ell era, a l'aguait, terriblement nu i reculat; però aquesta vegada l'obscura visió el turmentava amb l'horror d'ell mateix.

Els pensaments li duïen un acorament infinit. Maurici recordava la seva joia brutal en sentir les palpitations de l'esglai de la noia. Recordava el panteix, el tremolor, la final pallidesa i l'afuixament mortals de Carmeta. Tornava a veure-li als ulls la ira, l'angoixa, l'odi. La sentia de bell nu fugir duent-se'n al cos el rastre del monstre.

I bé calia que el monstre ho pagués. Per

la noia que n'havia estat víctima. Per Maurici mateix; perquè, com podria estar mai tranquil sabent que un pretext fibilador qual-sevol podia fer dominant el monstre que vivia dins ell? La sentència era: a mort! i Maurici es sentia al front la fredor d'una suor mortal.

Dins l'home condemnat la sentència resonava com una grotesca rialla cruel. Ell no en discutia pas l'escatena. Pel seu immens recul vers l'instint pur, per la seva profunda caiguda de nivell en cultura, Maurici es desdenyava fins al menyspreu de la vida. Però encara va entendre-se un moment. ¿No hi havia res en l'actitud de la noia que en pogués traïr una possible indulgència?

Si s'hagués pogut demostrar esvait o minvat el mal que havia fet el monstre, Maurici hauria pogut encara oferir a aquest l'ocasió de mostrar que podia desaparèixer tot sol. Però debades va cercar el condemnat una excusa en l'actitud de la filla de la portera, de la qual veia novament la ira, l'odi, l'angoixa. La mort del monstre, doncs!... i, puix que el monstre era en ell...

Lentament Maurici va obrir el calaix que tenia davant, i al calaix hi havia un revòlver. El condemnat avançà vers l'arma una mà lenta i segura...

En la seva dissort, la filla de la portera tenia aquella tarda la sort d'estar sola al recambro de sota l'escala. Mirava l'entrada amb ulls coents, sense veure la gent que hi passava, i dava un mateix tomb a pensaments insistents i monòtons. Se'l formulava per dins, i de vegades fins els deia baixet, amb paraules que adés eren influïdes per l'art literari: «Perduda, a la flor de la joventut!», adés pertanyien al lèxic de minyona i xofer que predominava en aquell tros de món on solia estar-se Carmeta: «Recol, recol, recol quin bullit!»

A la llarga el desesper de la noia, compost de vergonya i de pena, esmicolat en volves brillants de dolor, davallà al fons de la seva consciència ensopida i va quedar-s'hi formant un tou no desplaent. Carmeta va romandre a clofada a la seva cadira una estona ben llarga no pensant en res, gairebé ni patint. A la fi es redreçà, mogué enra el cap adolorit, avançà les sines, estrenyí les cuixes i sentí intensament la dolçor de la carn.

A l'empar d'aquell moviment maquina del cos, a traïció, els pensaments de la noia s'esmunyiren pel camí d'on ella obstinadament hi havia mantingut apartats. L'horribil escena es desenrotllava altre cop en el record de Carmeta. Però ¿era efectivament horrible en la visió que ella en tenia aleshores? O, si és que ho era, ¿no era precisament l'horror el que en feia una aventura més puixant i més densa que no les fetes de galans en films o admiradors en vorera o botiga? Una foguerada encara a les galtes, un nou moment d'intensa vergonya, i la filla de la portera va deixar-se lliscar per aquella via novella.

Una sorpresa autèntica, un tendre meravellament va acompanyar una estona els pensaments novells fins que es va perdre en una engrescada revelació gloriosa. La noia es veia fugir d'aquell home, es veia com el combatia i l'odiava. Però també se sentia com en protestava baixet — amb panteix, murmuri, gemec —, sense un crit, sense un xiscle! Tot havia passat entre ells sense renou, com entre còmplices.

Maurici! Carmeta va murmurar aquest nom amb una tendror tota nova a la veu i una força novella dins l'ànima. ¿No cercava ella l'amor d'ell, sense adonar-se'n, des del primer dia que se li havia presentat amb drap i plomell, amb pretext de neteja? I la final mirada d'odi que ella li havia llançat dintre els ulls, ¿no era l'esbravament de la força que havia hagut de fer-se per a no respondre al ritme amorós?

Carmeta ho pensava obscurament, ho comprenia amb una claror meravellosa. La nova emoció de l'amor li fornava una serenora, una directesa i una simplicitat que el seu esparcir no havia conegut fins aleshores. Va alçar-se; i en emprendre la marxa, escales amunt, cap al pis de Maurici, cap pressentiment no li deia que el trontoll del camió que passava consumia el soroll del dispar que li colpia la vida.

La filla de la portera va entrar al pis de l'amor amb el cor ple de la nova alegria. Al passadís va cridar: «Senyoret!» i tot d'una: «Maurici!» Silenci. Va esperar. Silenci encara. Estranyada, la noia va empènyer la porta del despatx i va entrar dins l'estança enfosquida. A terra, el drap i el plomell; darrera la taula, Maurici.

—Senyoret—va dir la noia simplement—, aquesta tarda m'ha fet molt feliç. L'estimo amb tota l'ànima!

Al cap d'una estona:

—Amor meu, no em contestes?

Els ulls de Carmeta, avesats a la llum restringida, van comprendre a la fi; i el seu cor va encongir-se dins una opressió dolorosa. Però la noia servava la serenora i la senzillesa heroiques que l'amor transmudator li donava. La revelació que havia tingut, gloriosa, no es desavenia amb la tragèdia.

S'inclinà sobre el moribund, murmurà: «T'estimo!» Als ulls de Maurici, on el tel de la mort ja es formava, s'encengué la darrera flama de vida. L'orella amatent de Carmeta va copsar aquests mots: «M'ho podies... haver... dit... abans!»

El cos, mort, caigué de costat damunt el braç de la butaca. La noia veié aleshores la sang i el revòlver. Allargava la mà vers l'arma, quan un pensament sobtat li estroncà el moviment:

—I si s'hagués agafat l'arròs?

I quan sortí a l'escala a dar l'alarma, la filla de la portera (canviada en seguretat, per la il·lusió, l'esperança) pensava:

—Viurè pel nostre fill!

ELS LLIBRES

Carles Riba, *Estances*. Llibre segon, precedit de la reedició del primer (Edicions «La Mirada»)

Paraules i metàfores: paraules que prenen un ritme, com si les animés un moviment de dansa, solemne i sagrada, i dibuixen unes metàfores. Darrera de tot, hi ha el poeta, el creador. Cada metàfora és una àmfora, bella per fora i plena per dins; el poeta, prèviament, l'ha modelada en forma d'estrofa. Cada estrofa n'engendra una, dues, tres més; adquireix cada vegada nova vida, o bé, dona novament vida a noves paraules o metàfores. En aquest joc,

per a ésser poeta, no li ha calgut contar-se, ni contar el món exterior; n'ha tingut prou amb fer versos. La poesia de cadascun és el seu argument.

Per això també, davant d'aquesta «poesia per la poesia», d'aquest lirisme sense empentes exteriors ni vingudes anecdòticament de dintre, fa de mal posar en obra aquella distinció entre subjectiu i objectiu. Car el poeta no vol produir el seu estat interior, sinó en tant que ell és poeta; ni tampoc vol reproduir l'espectacle del món, sinó en la mesura que allò és moment poètic. Carles Riba és subjectiu en allò que l'objectivitat és subjectiva; o és objectiu en allò que nosaltres som l'objecte de nosaltres mateixos. Carles Riba, com a poeta, és una consciència poètica.

Si llegim tot el recull d'*Estances*, notarem l'evolució del poeta només en un punt: l'estil. El primer llibre empra l'arquitectura de l'al·legoria. Cada poema podria dibuixar-se o esculpir-se com un grup plàstic; una escena deturada, els protagonistes de la qual són abstraccions personificades: la Joia, la Mort, el Temps, l'Ànima... El credo estètic i líric del poeta en aquest moment pot ben bé precisar-se amb un vers d'aquell llibre:

Val més la teva imatge que no mil pensaments.

El poeta vol condensar tots els pensaments en imatges molt concretes, esculpides. Llur presència, quan no sigui entenedora, serà bella. Val més la imatge que no pas el pensament... quan una imatge és també un pensament. Però el pensament val per la imatge, en bona lírica.

Però l'estil estàtic esdevé dinàmic en el segon llibre; i, encara, dintre del llibre adquireix un moviment creixent; ha desaparegut l'al·legoria; ara són espurnes de metàfora i suggestions musicals. Més que vist el poeta vol ésser sentit, en l'acceptació que els catalans donem a la paraula SENTIR, tant si la referim a l'òida com al sentiment. En aquest cas la doble significança del mot li dona més exactitud i més abast.

Si s'ajunten dos mots, perquè una música sense llar davant meu viatja.

...Aquests dos versos diuen el sentit de la poesia de Carles Riba a la seva darrera fase; poesia intensa i obsessió de lirisme; que no es dona a la primera lectura; però que no ens abandona una vegada cobrada; que ens giravolta per la memòria com les frases musicals i que visita els recors de la nostra sensibilitat, com un perfum invisible i lleuger, carregat d'una subtil violència. I que no tendeix tant a produir-nos una convicció, com feien els romàntics—oradors en vers al fi a la fi—, sinó a desvetllar-nos un estat: quelcom de paradís artificial i d'experiment anímic.

ROSEND LLATES

Carles Riba, per Obiols

que diríem automàtic, el poeta va recreant-se ell mateix; ell és la matèria; i la paraula i l'estrofa són la forma. Però també ell és la forma; i paraula i estrofa, la matèria. Tant se val començar per la forma com pel poeta. El poeta pot infantar la paraula o la imatge, o el ritme; o també, podent començar les paraules o les imatges. L'obra d'art, a l'invenció de la d'indústria, és reversible; la matèria porta a l'home, tant com l'home a la matèria. Car és precisament una matèria humanitzada, o la identificació de la paraula i l'home, el veritable fons de l'obra lírica.

Aquesta identificació tan assolida, potser a Catalunya, no es troba en cap poeta com en Carles Riba, en les *Estances*. I, encara, és curiós d'observar quina igualtat de concepte poètic resideix a la seva obra lírica, que abraça de l'any 13 al 30 del nostre segle. Per tot arreu aquell neguit d'una forma incessantment renovellada, i buida de tot contingut romàntic; és a dir, sense desacord amb ella mateixa. A Carles Riba,

NOTES I RETALLS

Les col·leccions i el fisc

Mme. Franklin-Grout, hereva de Flaubert, havia llegat uns quants manuscrits d'aquest a un acadèmic que ha escrit diversos estudis sobre l'autor de *Madame Bovary*.

Obert el testament, el notari digué a l'acadèmic que calia pagar els drets de successió. Aquest s'hi conformà, pensant-se que es tractava de pocs milers de francs. Però el fisc reclamant el 40 per 100 del valor dels manuscrits segons taxa dels pèrits, els drets pujaven a uns dos cents mil francs.

L'acadèmic hagué de renunciar al llegat: els seus recursos no li permetien de pagar una suma així.

Els manuscrits de Flaubert corrien, doncs, el perill de la dispersió o de l'emigració a l'estranger. Per sort, el Dr. Lucien-Graux, que ja posseïa d'altres autògrafs de Flaubert, s'ha avingut a comprar els manuscrits, per afegir-los a la seva col·lecció que pensa deixar al Museu de Chantilly.

Però quan vingui l'hora d'aquest llegat, que destigem ben llunyanca, el fisc tornarà a cobrar un altre tant per cent, més petit aquesta vegada perquè les deixes a museus públics tenen tarifes especials.

Com sol succeir sovint, aquests manuscrits de Flaubert mobilitzaran sumes molt més importants que les que valgueren al seu autor. *Salambô* li fou pagat en 30.000 francs—l'any 1862—i encara molts van trobar excessiva aquesta xifra i molts altres van creure que era un bluff de l'editor Michel Lévy.

Crítica anglesa

En el *John O'London's Weekly*, W. L. Middleton ha publicat un article sobre Jean Giraudoux. Destaquem-ne aquesta frase, que podríem posar al costat d'una observació de Maurois en *Els discursos del doctor O'Grady*:

«Alguns diuen que Giraudoux arribarà a ésser un dels membres intel·ligents de l'Acadèmia Francesa. D'altres li pronostiquen una anomenada més duradora. Tot esperant, Giraudoux és un home de la seva generació, el primer escriptor francès notable que hagi jugat al futbol.»

Per a una millor coneixença

A Londres, els periodistes han donat un dinar a Bernard Shaw. En el seu brindis final, el paradoxal irlandès va dir, entre altres coses divertides:

«—Jo també sóc periodista. Però és llàstima que la majoria de les persones que ens lleixen, no ens hagin vist mai. Per això proposo que de tant en tant, un autocar descobert passegés els periodistes pels carrers amb un cartell que digués: «Aquí teniu els autors del que cada dia llegiu als diaris.»

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

EL MÉS GRAN ASSORTIT DE
LLIBRES

FRANCESOS

CASTELLANS

ANGLESOS

ITALIANS

els trobareu a l'antiga Libreria

Francesa 8 i 10 Rambla del Mig

Biblioteca Literària

acaba de publicar

ANIMES HONRADES

de

GRAZIA DELEDDA

Traducció de Maria Maríné

Preu: 3'50 pessetes

Administració i venda:

Libreria Catalonia

17, Plaça de Catalunya, 17

ESPECIALITAT
EN LA MIDA

Janne I, 11
Telèf. 11655

LES ARTS DISCOS

UN HISTORIADOR I APOSTOL DEL NACIONALISME CATALÀ

Dr. Josep Narcís Roca i Ferreres

Dues passions han estat les dominants en la vida d'aquest home exemplar: la història per a fer conèixer i estimar Catalunya als catalans, i la propagació dels ideals de llibertat individual i col·lectiva, les quals passions, de fet, eren sols una: la de retornar a Catalunya i als catalans la llibertat com a poble amo i senyor d'ell mateix.

Els seus treballs històrics, publicats en diaris i revistes, revelen la cura, la precisió en llur dictat i demostren un judici crític afinat, quan oportunament els amplia amb comentaris propis. Així el veiem mencionat per En Rovira i Virgili en la seva *Història Nacional de Catalunya* i per En Ferran de Sagarra en el discurs presidencial de l'Ateneu Barcelonès en inaugurar el curs de 1930-31.

En dit concepte és de notar l'extens estudi que publicà en la *Revista de Gerona* durant els anys 1885 a 88 referent a *La Immortal Ciudad. Recuerdos de la historia y de los monumentos de Gerona*, i el reproduït en *Lectura Popular* (núm 253) tractant de *La Diputació General de Catalunya* i d'*Els Pahers i primitius Consellers de Barcelona*. No pretenem, però, presentar l'historiador; el que ens interessa és fer conèixer el fervorós apostolat adreçat a aconseguir amb la seva forta propaganda la definitiva lliberació de la terra catalana, al qual fi reproduïm alguns fragments de la seva doctrina nacionalista, publicats durant els darrers anys de la seva vida.

Com que en els seus temps no era abundant la premsa escrita en català, els diaris com *La Publicidad*, *El Diluvio* i *El Federalista* li feien el favor, segons ell mateix manifesta, d'admetre els seus escrits com col·laborador lliure. L'any 1885 entrà en relació amb el periòdic bisetmanal *L'Arc de Sant Martí*, que es publicava a la veïna població de Sant Martí de Provençals des del 1884, on no deixà de publicar un moment, mentre l'estat precari de la seva salut li ho permetia, nombrosos escrits exposant la seva doctrina en pro del nacionalisme català, manifestant-se agraït de poder propagar el seu credo, que era el de tota la seva vida, des de les pàgines d'un periòdic català.

Talment així ho manifesta ell mateix. «De fa molts anys penso igual, desitjaria veure els catalans emprendre un moviment regionalista pacífic i legal, però energic i constant, voldria poder comoume'ls i portar-los a ocupar-se de les qüestions d'independència política i administrativa de Catalunya.»

«Les qüestions aranzelàries i altres d'interessos materials, per importants que siguin, no em semblen prou poderoses per commoure l'opinió de Catalunya en pro de l'Autonomia. Igual em sembla la purament literària i el mateix la qüestió de dret civil particular.»

«Aquestes tres grans qüestions no han estat suficients per a moure vivament i fonament la generalitat dels catalans i portar-los a una acció autònoma constant, forta i atrevida. Aquesta és la causa de la vivesa dels meus escrits, contra l'apatia i la fredor dels meus compatriotes. Que no es deturin en les qüestions aranzelàries o material, literària i legislativa civil o jurídica privada. Aquestes tres qüestions no han estat prou per a aixecar en pes els catalans fins al punt de mantenir un persistent i agitat moviment autonomista.»

Acusa el caràcter català de pecar del defecte d'ésser massa sensible i dòcil als afalacs dels governants, a les promences i bones paraules dels dominadors, d'ésser excessivament inexpert, fiant en els falsos elogis i mentideres qualificacions. Per ésser en extrem confiats, optimistes i innocents, s'han perdut sempre.

Altre defecte dels catalans és posar en el treball material i llurs interessos extraordinària activitat i gran intel·ligència, descuidant en canvi el treball i l'interès d'ordre moral, relacionat amb el dret públic. Deixar-se dominar com a incapaces per a governar-se a si mateixos, com si no mereixessin altres dictats que el de laboriosos industrials i haguessin perdut el d'independents i forts de què tant havien estat mereixedors els antics catalans.

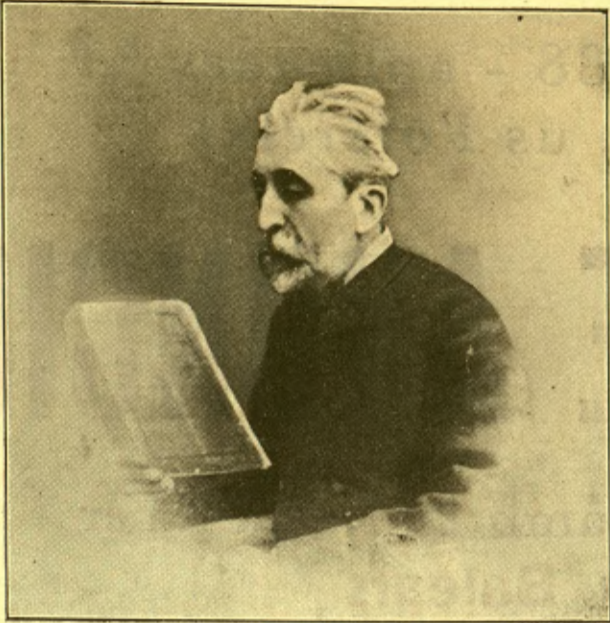
Es dol de no escriure millor el català i comenta aquest fet en un article encapçalat amb els mots *El Verb de la Pàtria*, on parla de la llengua catalana, planyent-se de no saber tractar-la amb prou correcció.

Completa aquestes exultacions en pro de la llengua, un altre article on cerca el remei i la solució dels esmentats inconvenients, parlant de *L'Ensenyança i estudi del Català*. Comentant la imposició de la llengua castellana, diu: «Per què els mestres castellans no han d'aprendre el català per a ensenyar a Catalunya, com fan els nostres mestres catalans, que aprenen el castellà per a ensenyar a Espanya? Una llei pot tornar l'oficialitat al català.»

«Catalunya té condicions per ésser un Estat autònom confederat o aliat; ho prova el passat en què durant un milenar d'anys ho va ésser, i ho serà el dia que resolto ment ho vulgui, sense trencar la unitat espanyola i sense renyir amb les altres nacionalitats d'Espanya.»

«Per a assolir i viure tal categoria necessita no sols un conjunt de circumstàncies materials, de geografia, llengua, raça, vida financera i econòmica, sinó també, a la vegada, caràcter, patriotisme, resolució, voluntat i fermesa, és a dir, geni nacional.» Opinió confirmada en un dels seus escrits titulat *La llibertat regional a mercè de Catalunya*, en el qual recorda les paraules de Pau Claris dites en el discurs dirigit als Estaments, el setembre de 1640: *Què us falta, catalans, sinó la voluntat?*

Completa aquest argument manifestant: «Sense patriotisme, sense amor a la terra i les seves glòries, sense afecte als avantpassats i al seu record, no hi ha nacionalitat. Sense dignitat de poble i aspiracions elevades, no hi ha Estat. Aquestes condicions morals són indispensables, molt més necessàries que les de caràcter material, les d'aquest ordre priven a Catalunya de tirar re-

soltament dret pel camí d'ésser altra vegada el que havia estat. Un patriotisme un xic ferm hi passaria per damunt sense dubtar ni un moment. Si el càlcul fred ha d'aquillotar i s'ha de calcular matemàticament en quant poden restar perjudicades la indústria, el comerç i els altres negocis de Catalunya nació, del que ho són ara de Catalunya província centralitzada, uniformada i esquarterada, gent de negocis, calculeu-ho bé, ja que us falta alé patriòtic.»

Fent al·lusió a la perspectiva dels empleus, recorda que al segle XVII bon nombre de juristes catalans, alguns de mèrit, autors de bons llibres de llur facultat, eren doctors o jutges de l'Audiència reial pagats per la Diputació General de Catalunya, però nomenats pel govern central i que per a servir llur empleu a satisfacció dels que els havien nomenat, eren injustos amb els catalans atropellats pel govern, el virrei i les tropes. Donaven la raó als enemics de la Pàtria, sentenciaven contra els seus propis germans, sostenien i ajudaven el govern desafortat de Privats i Virreis dels Felips de Madrid, arribant a fer-se tan odiosos que quan esdevingué la sublevació nomenada dels *Segadors*, l'any 1640, foren perseguits cruelment i alguns morts bàrbarament per l'atropellat poble.

Amb ocasió d'un acte de germanor entre els redactors d'*El Sabadellès* i els de *L'Arc de Sant Martí*, celebrat a la ciutat de Sabadell, pronuncià el doctor Roca un notable discurs en el qual va fer constar: «Sols la causa de Catalunya m'ha portat aquí treint-me del recó on em tenen enfonsat les malalties i la tristesa per desgràcies de família. Ni el desig de conèixer els companys de Sabadell, ni el de trobar-me en una reunió d'amics i de tan agradable fraternitat com aquesta, m'haurien portat, de no haver estat qüestió de patriotisme i d'idees de llibertat Pàtria.»

«He vingut recordant que quan s'obre un camí o carretera en terreny muntanyós, feréstec i desigual, va un home amb una bandereta a la mà, molt més endavant dels enginyers i es posa a l'indret més alt i lluny que pot, a la direcció que ha de tenir el camí o carretera, per a senyalar la via que haurà de seguir i el punt on ha d'arribar. Vull ésser aquest home, aquest sentinella avançat, per al catalanisme en benefici de la llibertat general.»

En un dels seus escrits, titulat *Sense qui, no farem res?*, al·ludeix les classes populars, les quals, si no arriben a interessar-se per l'Autonomia de Catalunya, aquesta no arribarà a mig camí. Pot prescindir de l'element conservador, que posa l'Autonomia catalana al darrera o al desdota de molts interessos cosmopolites, de partit polític, o de classe social o de secta o escola religiosa. Sense aquests elements el catalanisme pot fer-ho tot; amb ells sols no faria res, seria una nosa, més que una utilitat o servei. Sense qui no farem res els autonomistes de Catalunya, és sense les classes obreres catalanes, les jornaleres, tant rurals com urbanes, els treballadors manuals, el proletariat, la petita menestralia i petita propietat rural.

La història ho comprova. Quan els conflictes de Catalunya amb els reis Joan II i Felip IV, trobem que mentre les classes populars es llençaven de cop i volta a la defensa de la pàtria, els nobles, els eclesiàstics titubejaven si fallirien a l'obediència del rei o anirien al costat de Catalunya i contra la monarquia que la volia esclavitzar i políticament destruir o matar. Per això el comte-duc deia que solament la *plebe* de Catalunya estava en rebel·lió, procurant mantenir al seu costat i del rei els nobles i eclesiàstics, dient als ambaixadors catalans en so de queixa que: *el gobierno de Barcelona estaba en manos de sastrés y zapateros.*

L'autor d'aquest escrit—diu el Dr. Roca—ha vist encara essent un noi, els menestrals i jornaleres de Barcelona alçar-se amb les armes a la mà i fer barricades al crit de llibertat i Catalunya. La tradició popular d'Autonomia, en la nostra terra, és antiga i constant; que no faltin, doncs, els autonomistes catalans d'avui a la tradició popular dels nostres avantpassats, cridant al seu costat els elements populars.»

El concepte que li mereix la classe obrera, l'exposa declarant que de molt jove (els anys 1854 i 55, i en 1873) ha dit i repetit: «Pot tenir-se completa confiança en els obrers catalans per la seva honradesa i judici; tre-

Guerra al decorador!

En l'any 1925 tingué lloc a París l'Exposició Internacional de les Arts Decoratives. El certamen assolí aquell *sucess* mundial, turístic i espectacular que els francesos saben, com ningú, fer recaure damunt totes llurs manifestacions.

I els resultats tècnics, i en aquest cas artístics, de l'exhibició, quins foren realment? Pobres, pobríssims. L'Exposició parisenca no féu avançar ni una passa l'art decoratiu. Fou més aviat la consagració de les més indigents solucions artístiques, i la valorització dels nous tòpics de la decoració. Apoteosi del gris i de l'argentat; de les estructures pesades i de les formes cantel·ludes; del cubisme més epidèmic i de l'esnobisme menys intel·ligent...

Després, naturalment, n'hem tocat les conseqüències. Foren molts els decoradors «de províncies» que realitzaren la clàssica escapadeta a París, i entremig de dues funcions de music-hall tregueren el nas a l'Esplanada dels Invàlids per a veure què es feia per Europa en matèria de decoració. Després, de retorn a llur terra i refent el viatge amb la imaginació, s'adonaren que anaven terriblement endarrerits; que totes llurs reedificacions dels estils clàssics ja no es portaven. Llavors els nostres decoradors sentiren una prujia terrible de posar-se a la *page*, importaren a Barcelona l'estil «París 1925», el qual, si ja era dolent de si, ho resultà molt més a casa nostra, aliat amb les escorrialles del modernisme de l'època de l'Eixample.

Producte d'aquest sobtat modernisme dels artífexs i industrials barcelonins han estat uns quants establiments i algun cinema, que la gent senzilla, plena de bon sentit, ha qualificat de funerals. Una conseqüència llastimosa d'aquestes realitzacions equivocades, ha estat que moltes persones sensibles i intel·ligents vegin amb recel tot el que es reclama de modern i de nou. En resum, un descredít inicial per a l'esperit de la nova època, ja de si prou difícil d'infiltrar en la nostra vida urbana.

El fracàs era inevitable, donat el concepte especial que hom té de la decoració. Per a molts, decorar és anar enganxant «motius ornamentals» i «elements decoratius» damunt l'obra bàsica i les estructures fonamentals. Vestir, com si diguéssim, les formes nues. Treball per al qual és necessària ben poca intel·ligència, car existeix un vastíssim repertori de «motius ornamentals» i d'«elements decoratius», a l'abast de totes les fortunes i de tots els gustos, especialment del gust de tots els pinta-parets improvisats en directors artístics.

Vet ací que tots aquests senyors es digueren: «S'ha de fer modern? Molt bé: arreconem tots els pastixos arqueològics i tota la decoració fòreal. En les parets, en lloc de greques i de clarsobscurs, pintarem ratlles trencades i discos de gris i de plata. D'ara endavant, el lloc on havia d'anar un gerro l'ocuparà un objecte informe, i aquí, en comptes d'una garlanda de roses, una mica de llauana retallada i de vidre sense polir. Sobretot que no ho entengui ningú, i a veure qui és el que ve a dir-nos que nosaltres no som moderns?»

I aquí tingueren la falla fonamental. Incapaços de percebre les característiques dels temps presents, no s'adonaren que l'esperit modern era precisament el triomf de la forma nua, despulada d'additaments i de superposicions, fossin aquestes de l'estil que fossin. L'esperit d'una època no obeeix pas

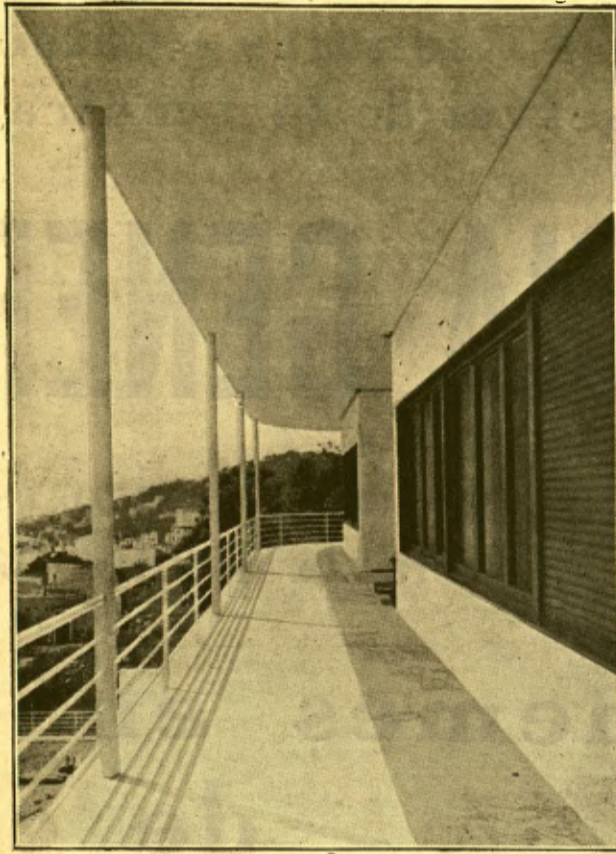
balladors i enèrgics. En ocasions ben crítiques per Barcelona, com el bienni d'Espartero i les revolucions del 68 i 73, els he vist de prop, he estat en mig d'ells en plena revolució i república, entre els més exaltats, i sempre he vist seny, lleialtat i honradesa, al costat de l'entusiasme per les llibertats i reformes. Cert que mai no faltien excessos quan són a milers els homes avolats o indignats, però han estat tan pocs que es pot tenir completa confiança en la classe obrera de Catalunya.»

En defensar la doctrina autonomista, recorda que Felip IV escrivia al seu virrei de Catalunya, el comte de Santa Coloma, a 9 de març de 1640, que primer eren les lleis de la monarquia espanyola que les constitucions particulars de Catalunya; que aquestes no havien d'aturar les altres, perquè les antigues constitucions catalanes tenien força quan Catalunya estava separada d'Espanya, però ara no, essent qualificades a la cort de Madrid de menudències provincials.

Per això, quant a llibertats individuals i constitucionals, declara que de molt jove és partidari de la República democràtica, i quant a llibertat local, ho és de la Catalunya confederada, i com a camí intermediari accepta provisionalment l'Autonomia federada per regions. Conceptes que va exposar en l'acte celebrat a Sabadell ja mencionat, els quals, junt amb els darrerament descrits, van impressionar vivament els concurrents, motivant la publicació de la següent semblança: «Adalid incansable de la causa catalana, malgrat frisar als seixanta anys d'edat i tenir una salut perjudicada, conserva un cor fogós i cap clar com cap altre dels més joves partidaris del nacionalisme català.»

«Respectacle pel seu aspecte recollit i modest, franc, sense pretensions, amb un coneixement del món que revela a cada pas sense adonar-se'n, de seguida es fa seves les simpaties de tots els que l'escolten, res-

al caprici ni a la fantasia, sinó que és la imposició de la manera actual de viure i de la constant evolució. Així l'esperit d'ara va marcat de les manifestacions dels nostres dies, sobretot de l'imperi de la màquina i de les seves derivacions—comunicacions ràpides, cinema, música mecànica, etcètera—. Apuntem també com a senyal de l'època, el floreciment esportiu; no solament dels esports típicament moderns—aviació, automobil—, sinó del clàssic atletisme.

Casa Vilaró, per l'arquitecte Sixte Illescas, reeixida realització d'absència decorativa

Quines són, doncs, les normes que es desprenen de les diverses formes adoptades pel viure contemporani? Pocs mots: sobrietat, economia, puresa, ordre... Enfront de les complicades manufactures d'ahir, la simplicitat de la màquina. Enfront de les penja-rolles sumptuàries, i els salons decadents, el tors nu de l'atleta damunt el rectangle verd de l'estadi.

Aquest és el nou estil de l'època. Per a concretar-lo en poques paraules podríem dir-ne l'estil de «la pell i l'os». Fora enfarfecis i barroquismes. Res més—res menys!—que la pell i l'os. Triomf de les formes pures, de les línies harmòniques i de les proporcions justes. L'única art aplicada que va a to amb l'hora, és la moda femenina: la roba folgada, resseguint la línia del cos. Boga del mallot de bany. Divinització de les *girls*. Triomf de la nuesa!

Encara un altre mot d'ordre de l'època: qualitat. Per a tots els pseudo-decoradors, modernisme és sinònim de barator. Fusta de pi deixada de primera capa; llauana i vidre mal tallat... Imbecils! El nou estil reclama poc i bo. Als nostres sentits els plau reposar en les nobles i pures matèries: el marbre, el cristall, el gres...

Tenim confiança en les nostres joves promoció d'arquitectes. Esperem que sabran eliminar el decorador, i cercar, en canvi, la cooperació dels bons artesans, verges de preocupacions decorativistes. Confiem sobretot en aquest grup del G. A. T. E. P. A. C. i en la seva obra de proselitisme. Són els joves que han nascut i han mamat en la nova època els qui han de realitzar l'estil nou, i no els decrepits directors artístics maquil·lats d'*art nouveau*.

ANDREU A. ARTIS

DISCOS

L'enregistrament elèctric

L'avenç més considerable i el que ha contribuït al perfeccionament de la música mecànica és el pas de l'enregistrament acústic a l'elèctric.

En anar a detallar el procés d'aquest últim, cal prevenir que tot i ésser una modificació radical en el procediment, té encara alguna fase mecànica, al principi i al final del procés.

Els elements de la instal·lació es componen de tres aparells: un micròfon receptor i transformador a l'hora de les ones sonores en ondulacions elèctriques de mínima energia, un amplificador que eleva l'energia d'aquestes ondulacions sense tocar llur forma, i per fi, en darrer terme, un enregistrador propi que en rebre aquesta energia elèctrica la transmet a un buri que grava en forma plàstica aquestes ondulacions. Així, doncs, hi ha una part mecànica al començament, és a dir, a l'entrada al micròfon i també en la impressió del buri. L'electricitat és l'intermediari que ha substituït a l'acústica dels enregistraments mecànics.

La facilitat més gran obtinguda ha estat la simplicitat en el control, puix l'energia fàcilment es pot variar segons siguin la potència i timbre dels instruments o les veus, permetent a més a més una certa mobilitat en la col·locació dels executants, els quals no han d'actuar amb les precaucions que abans s'havien de pendre en enregistrar llurs audicions.

Això comporta un camp enorme fins ara vedat a l'enregistrament o a la difusió, és a dir, tots els actes i audicions que no eren possibles en l'estudi, poden ara ésser enregistrats, i això que des del gramòfon només sigui un avantatge, quant al micròfon, pot anar als teatres i sales de concert sense exigir el desplaçament dels artistes, en la ràdio i en el cinema sonor ha tingut un desenrotllament gran, i els ha permès la difusió extraordinària que actualment veiem.

Això ha valgut als discos la incorporació d'un repertori que abans no era possible. Tota la literatura musical a base de l'òrgue i també les obres de cant i orquestra que requereixen un gran nombre d'executants que no era possible encabir en un estudi acústic, era inèdita per al disc fins que no s'ha emprat el procediment elèctric, que permet acudir amb el micròfon a les sales de concert, fent de vegades simultània l'audiència pública i l'enregistrament per al disc.

J. G.

BADRINAS
Mobles moderns
Sales d'exposicions
Teles De Te Ku
Objectes per a regal
Diagonal, 460.-Barcelona.-Telèfon 73963

raspalls per a tots els usos
artícles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

són encara catalanistes ni regionalistes decidits.

Per a assolir aquest fi demanà acolliment a la premsa, encara que no fos addicta a les doctrines que defensava, inclosa la redactada en castellà, perquè els molts catalans que haguessin perdut l'habitud de llegir en la pròpia llengua que parlen s'assabentessin de la seva doctrina.

Després de llargs i continuats sofriments, morí entre les nou a deu hores de la nit del dia 29 d'octubre de 1891, estant com sempre treballant pels ideals que han estat els de tota la seva vida. Les darreres feines que deixà inacabades van ésser l'estudi de la *Carta pobla* de la Vall d'Andorra que es troba a l'Arxiu de la Seu d'Urgell i la biografia de Jaume Balmes, destinada a ésser publicada en l'edició de la *Galeria de Catalans Il·lustres* que completà Josep Coroleu.

La tarda del 30 d'octubre d'enguany en farà quaranta que les despulles del Dr. Josep Narcís Roca i Ferreres sortien de la seva casa del carrer de Flassaders, núm. 39, travessant les vies de la Vella Barcelona, acompanyats de nombrosos amics i devots de les doctrines que en vida havia defensat, constituint imponent manifestació de dol, acudint-hi immensa gentada, no d'aquella que està feta a concòrrer a manifestacions pomposes, sinó la que solament es cuida de casa seva i no falta mai a cap deure moral amb la família i amb la societat.

El qui això escriu recorda com una de les fortes emocions de joventesa la pèrdua d'aquell apòstol que amb els seus escrits ensenyà a prosseguir l'estudi de la història de la Pàtria i a estimar per sobre de tot a Catalunya.

ARELÍ CAPMANY
Aquestes notes històriques sobre el precursor més clarividet del nacionalisme català, han estat escrites en període de censura governativa. Un redacció fóra ara molt diferent.

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

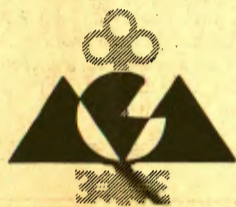
mudes i sonores - patent num. 121288 - aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Fontanella, 10, 1.er, 2.ª - Tel. 16606

Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.er: MADRID

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Teleg.: "Carburós"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 75013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

A F I S A

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS

Laietana, 18, Pral. B. - Barcelona

Suscriviu-vos a MIRADOR

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr.

que viu a

carrer n.º es subscriu a MIRADOR

pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

de de 193

Signatura

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatosa, Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals
FORTUNY, S. A.
Carrer Hospital, 32 | Salmeroa, 133

—Només fa dos mesos que som casats i ja no m'estimes.
—Quan festejàvem ja et vaig dir que no m'agradaven les casades.

(Candide, Paris)

—Progresses gaire a estudi?
—Ja ho crec! Al principi ni m'atrevia a mirar el mestre i ara ja li tiro boletes de paper mastegat!

(Pages gaies, Yverdon)

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

Taller i despatx: ESCUDILLERS BLANCS, 8. - Telèfon 10010
Casa fundada en 1875

Braguers Reguladors
per a retenció absoluta de la trencadura. — Faixes de totes menes
Faixa-cotilla abdominal. — Models moderns

Cotilles Ortopèdiques
per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena
Més de cinquanta anys de pràctica són la millor garantia

—No us sembla que això de la propina és humiliant?

—Sí, senyor... quan és petita.

(Ruy Blas, Paris)

—Ja et devies creure que m'havia perdut.
—No he estat mai optimista.

(Everybody's Weekly, Londres)

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades **GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ** que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastenia, Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o conseqüència el nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Soivré**,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les **Gragees potencials del Dr. Soivré**, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. — Dirigint-se i trametent 0'25 ptes. en segells de correu per al franqueig a **Oficines Laboratori Sòratarg, carrer del Ter 16, Barcelona**, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties.